

Kurum	: Işık Üniversitesi
Başlık	: Işık Üniversitesi I Ulusaldan Küresele: Popülizm, Demokrasi, Güvenlik Konferansı I 1. Gün
Konuşmacılar	: Ezgi EREL, Prof. Dr. Cemal İBİŞ, Prof. Dr. Hasan Bülent KAHRAMAN, Prof. Dr. Mehmet KAYTAZ, Prof. Dr. Fuat KEYMAN, Prof. Dr. Rabia KARAKAYA POLAT, Prof. Dr. Asım KARAÖMERLİOĞLU, Doç. Dr. Y. Alper ECEVİT, Dr. Öğr. Üyesi Bilgen SÜTÇÜOĞLU, Prof. Dr. Emre ERDOĞAN, Doç. Dr. Efe Can GÜRCAN, Arş. Gör. Ahmet GEDİK, Dr. Öğr. Üyesi Suat Eren ÖZYİĞİT, Arş. Gör. Ceren Ece GÖCEN
Video Adresi	: https://youtu.be/oSDW_G64xuE
Yayın Tarihi	: 05.01.2021

Ezgi Erel: Sayın Rektörüm, Sayın Rektör Yardımcılarım, Sayın Dekanlarım, Sayın Genel Sekreterim ve Değerli Hocalarımız, Değerli Konuklar, Sevgili Öğrenciler, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümümüzün düzenlediği “Ulusaldan Küresele: Popülizm, Demokrasi, Güvenlik Konferansı”na hoş geldiniz. 2 gün sürecek konferans kapsamındaki panellerde farklı üniversitelerden çok değerli akademisyenler bizlerle olacak. Popülizm, demokrasi ve güvenlik kavramlarına ilişkin değerlendirmelerine, çalışmalarına ve görüşlerini paylaşacaklar. Konferansın her 2 gününde farklı başlıklar altında üçer panel gerçekleştirilmiş olacak. Ben şimdi siz değerli konuklarımıza hitapları için sözü Rektörümüz Prof. Dr. Sayın Cemal İbiş’e bırakmak istiyorum. Buyurunuz Sayın Rektörüm.

Cemal İbiş: Çok teşekkür ediyorum. Herkese tekrar günaydın. Burada Rektör Yardımcılarımız var, Sayın Dekanlarımız, Müdürlerimiz var. Sayın genel sekreterimiz, çok kıymetli hocalarımız, konferansımızın değerli konukları, sevgili öğrenciler, mezunlarımız, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümümüzün düzenlediği ve 2 gün sürecek “Ulusaldan Küresele: Popülizm, Demokrasi, Güvenlik Konferansı”na hepiniz hoş geldiniz. Dünyamızın bugün içinden geçtiği ekonomik, sosyal ve siyasal süreçleri de göz önüne aldığımızda daha da önem ifade eden tartışmaların, değerlendirmelerin, farklı bakış açılarının yer alacağı bu önemli konferansta farklı üniversitelerden çok değerli akademisyenler bizlerle birlikte olacak. Ben katılımları için kendilerine üniversite ve şahsım adına teşekkürlerimi sunuyorum. Değerli Konuklar, ‘popülizm, demokrasi, güvenlik’ kavramlarının her biri bugün sıkça ve yaygın biçimde kullandığımız kavramlar olarak gündelik sohbetlerimizin içine kadar girmiş durumdadır. Bu yaygın kullanımlarına rağmen her bir kavram üzerine düşünmeye, tartışmaya ve değerlendirmeye tekrar tekrar imkân verecek derinliktedir. Her bir tartışma bir diğerini açarken, farklı gibi görünen bu kavramların birbirleriyle kesiştikleri zeminler bulmak hiç de zor değil. Demokrasi ve güvenlik kavramlarıyla karşılaştırıldığında görece yeni de olsa popülizm tartışmaları günümüz siyasetini oldukça domine etmektedir. Popülist liderlerin varlığı ve bıraktığı izler bu tartışmanın önemini göstermektedir.

Popülist liderlerden biri olarak gösterilen Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump girdiği son seçimi kaybetse de bu kaybediş popülist siyasetin kaybı anlamına gelmek zorunda değildir. Nitekim popülist siyaset yalnızca liderlerin varlığıyla sınırlı kalmayıp siyasetin ekseninde de bir kayma yaratmıştır. Bu liderlerin karşısında mücadele eden kişiler ve kitleler de kimi zaman bu dili kullanmakta hatta eleştirdiği siyaset biçiminin kurucu öznesi hâline gelebilmektedir. Literatüre girmiş olan sağ ve sol popülizmler, bu kavramın içeriğinin geliştiğini ortaya koymak için önemli bir pencere açmaktadır. Kimileri tarafından mücadele edilmesi gereken bir siyaset yapma biçimi olarak görülen popülist siyasetin demokratik siyasete etkileri üzerine tartışma çok derindir. Popülizmin sebepleri, şekillenirken içerdikleri ve dışarıda bıraktıkları böylece ortaya çıkan farklı ve çeşitli sonuçlar ve popülist siyaseti değiştirmenin yöntemleri üzerine birbirinden farklı ve hatta zıt fikirler ve yaklaşımlar duymak mümkündür. Popülizm ve demokrasi ilişkisinin de bu tartışmaların en önemli taraflarından birini oluşturduğunu söylemek gerekir. Demokrasi kavramının tartışılma zemininin genişliği ve çeşitliliği belki de eşine az rastlanır bir nitelik taşıyor. Bugün dünyanın pek çok yerinde temsili demokrasinin örneklerini görsek de yeni toplumsal hareketlerle birlikte tabandan gelen demokratikleşme dalgasının varlığını göz ardı etmek mümkün değildir. İşçilerin, kadınların, çevrecilerin ve engellilerin talepleri ve kurumsal siyaset üzerindeki baskısı günümüz demokrasisi üzerinde yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Türkiye ve dünyada çeşitli talepler altında örgütlenen kitleler karar alma mekanizmalarına daha çok katılmak ve toplumsal çeşitliliği uyum içinde ve dayanışma ruhuyla yaşamak istemektedir. Elbette tarih boyunca demokratik talepler kimi zaman benzer kimi zaman farklı içeriklere, vurgulara ve kurumsal alt yapılara sahip olmuştur. Ancak son aşamada bu talepler hiçbir zaman tam anlamıyla sönmülmemiş ve ortadan kalkmamıştır. Güvenlik politikalarını ise insanın en temel ihtiyaçlarından birisi olan güvende hissetmenin ötesinde düşünmek gerekmektedir. İnsanın psikolojik durumunun bir yansıması olduğunu inkâr edilemez olsa da güvenlik politikaları devletlerin kendi egemenliklerini başka devletler, toplumsal gruplar ve hatta bireyler üzerinde sürdürmesi ve pekiştirmesinin bir aracı olarak da görülmektedir. Nitekim geçmişte tezahürü özellikle devletler arası savaşlar olarak ortaya çıkarken bugün yepyeni güvenlik kaygılarının ortaya çıktığını görmek mümkündür. Bugün mobeselerle, kameralarla izlenen sokakların, ortak alanların olduğu tel örgülerle çevrelenmiş sitelerde yaşayan, insanları koruyan güvenlik personellerinin olduğu bir düzende güvenlik talebi ve beklentisi insanın günlük yaşamının vazgeçilmez bir parçası hâline gelmiştir. İçinden geçtiğimiz pandemi sürecini de göz önüne alırsak bazı insanlar bu virüsün nüfus kontrolüne dönük üretildiğini düşündüklerini ifade ederek, insan bedeninin de güvenlik politikalarının bizzat parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla makrodan mikroya güvenlik politikalarının etkinlik alanı bugün oldukça genişlemiştir. Değerli Konuklar, popülizm, demokrasi ve güvenlik kavramları çerçevesinde günümüz dünyasına ve yakın geleceğe ilişkin aklımızda şekillenen sorulara yanıt vereceğini düşündüğüm bu önemli konferansı düzenleyen değerli arkadaşlarıma ve konferansımızı onurlandıran, katkı veren tüm değerli konuklarımıza, akademisyenlerimize en içten teşekkürlerimi sunuyorum, konferansın başarılı geçmesini diliyorum. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

Ezgi Erel: Sayın Rektörümüze teşekkürlerimizi sunuyoruz. Rektör Yardımcımız Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Sayın Hasan Bülent Kahraman Hocam sizlere hitap edecekler. Buyurunuz Sayın Hocam.

Hasan Bülent Kahraman: Çok teşekkürler. Sayın Rektörümüz, Sayın Dekanlarımız, Değerli Hocalarımız, 2 gün boyunca panellerde görüşlerini bizimle paylaşacak çok değerli katılımcılarımız, sevgili öğrencilerimiz, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öncelikle son derece yerinde bir seçimle ve dünyanın heyecanla bu konuyu tartıştığı bir sırada Popülizm, Demokrasi, Güvenlik sempozyumunu düzenleyen Rabia Karakaya Polat, Ödül Celep Hocalarımıza ve Dekanımız Mehmet Kaytaç Hoca'ya

içtenlikle teşekkür ederim. Benden bir konuşma yapmam istendi. Sadece üniversitede bulunan bir yönetici olarak değil, bir siyaset bilimci olarak da bir şeyler söylemem gerektiğini düşündüm. Ödül Hoca'mla görüş alışverişinde bulunurken ayrıca belirttiğim gibi bu konuyu ben de hayli zamandır zihnimde farklı bağlamlarda da olsa gezdiriyorum. Esasen tüm dünya kendisine bu soruları soruyor. Orta Avrupa'da, Batı Avrupa'da, Latin Amerika'da sağ popülist partiler iş başına geliyor, iktidar oluyorlar. Bu ülkelerde 1960'larda, 70'lerde hatta çok yakın zamanlarda bir ölçüde az veya çok etkili olmuş sol siyasetler eriyor. Amerika'da uzun süre popülist bir iktidar yaşandı ve bu iktidar çekilirken de geride tahminlerin ötesinden büyük bir tortu bıraktı. Bu iktidarların tümü ortak özelliklere sahip. Ortak özellikleri bu sempozyumun başlığını meydana getiren 3 kavramda yani popülizm, demokrasi, güvenlik kavramlarında ama bana kalırsa 2 kavramda görmek mümkün. Bunlar popülizm ve demokrasi ile doğrudan doğruya güvenlik kavramı. Aslında birbirinden koparılamayacak olan, birbirine menteşeyle bağlı kanatların biri popülizm ve demokrasi bu planda diğeri güvenlik. Bugünkü dünyada ve zihinde güvenlik konusunun bu denkleme sonradan girdiği zannedilir öyle ifadeler mevcut. Oysa önce Hobbes'tan sonra Machiavelli'den bu yana güvenlik kavramının siyasal muhakemenin, siyasal örgütlenmesinin ve en önemlisi siyasal düzenin temelini oluşturduğu bir gerçektir. Eğer güvenlik ihtiyacı olmasaydı, deyim uygun düşerse siyasal antropolog Pierre Clastres'den beri biliyoruz ki devlete de ihtiyaç olmayacaktı. Devlet hangi kültürde ve siyasal sistemde olursa olsun hatta sistem öncesi topluluklarda da yurttaşların güvenliğini sağlamak için mevcuttur. Weber'in meşhur tanımı malum: "Devlet meşru güç kullanma hakkını, yetkisini elinde tutan organdır." 1648 tarihli ve Vestfalya sistemi özünde devletlerin egemenliği üstüne oturan bir sistemdir. Territorial egemenlik devletler arası ilişkilerde esastır. Uluslararası kurumlar, bu egemenliklere müdahale edemezler. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Charterının en önemli maddelerinden biri Birleşmiş Milletlerin ulusların içişlerine müdahale etmesini engelleyen husustur. Devletler Carl Schmitt'in tanımıyla dost-düşman ilişkisiyle tanımlanıp ayrışır kendi içlerinde. Üstelik dost-düşman ilişkisi vektörel bir ilişki değildir. Önceden belirlenecek koşullara bağlanamaz. Karşılıklı saygı esastır ama bunun ötesinde bir tanım getirmenin imkânı yok. Tek gerçek, devletlerin egemenlik haklarına dönük müdahalelerdir. O durumda devletler yine meşru güç kullanma hakkına sahip kılınmıştır. Kısacası güvenlik devletler arası ilişkilerde de devlet-toplum ilişkisinde de esastır. Vestfalya sisteminin 1990'larda sonuna gelmedik, ama küreselleşmenin umut dolu ilk döneminde bu sistemin aşılacağını, dost-düşman ilişkisinin dönüştürüleceğini, ulusötesi, ulusaşırı kurumlarla yeni bir düzene oturtulacağını, klasik ve dar anlamlı bir çıkar temeline oturan güvenlik öncelikli reflekslerle belirlenen ulusal tepkimelerin sönmüneceğini, dost-düşman ayrımını karşılıklı bağımlılık ilişkisi ile farklılaştıracağını varsaydık. Hiç değilse bunu umduk. Eğer bu model yeterli bir güçle işlenseydi dost-düşman dikotomisine dayalı sistem sona erecekti. Bir başka ifadeyle söyleyeyim; güvenlik öncelikli politikalar uluslararası sistemde nispeten ötelenecek veya zayıflayacaktı. Ne yazık ki bu olmadı. 1989-99 arasındaki 10 yılın çalkantıları sonrasında kabul edelim ki biraz da şaşkıncu biçimde ulusalcı politikalar sadece hız ve öncelik kazanmakla kalmadı. Siyasal düşünce tarihini en sorunlu isimlerinden biri olan az önce andığım Carl Schmitt'in diğer görüşlerini ne yazık ki haklı çıkaracak bir yapı ortaya getirdi. Yeni yapı, bu yeni yapı son tahlilde bir kere daha ulus devlet vurguludur. En azından ulusu da bir tarafa bırakacak olursak doğrudan doğruya devlet vurguludur ki, Carl Schmitt'in bütün görüşleri devlet kavramı etrafında biçimlenmiştir. Yani Hegelci bir devletin en uç noktasını belki Schmitt siyasal bir planda tanımlıyor idi. Bu vurgunun yani Schmitt'in vurgusunun meşrulaştırılması için tehdit kökenli güvenlik politikaları Alejandro Colas'ın uluslararası sivil toplum dediği olguyu neredeyse tamamen ortadan kaldırmış toplumların kendi içinde de ulusçu politikaların yayılmasına yol açmıştı. Tarih boyunca ard arda dizilen örneklerden biliyoruz; ulusalcı politikalar asla çıplak bir şekilde sadece kendileri olarak gelmez. Daima güvenlik ve beka telkinleriyle birlikte belirir. Bu 2 kavram devlet egemen, devlet öncelikli bir modelin kurulması için zorunludur. Bir şeyi ayrıca çok iyi biliyoruz. Sanılanın

aksine siyaset ve devlet birbirine tamamlamak için mevcut değildir. Aksine aksine siyaset ve devlet birbirine karşıdır. Siyaset devleti yönetmenin meşruiyeti için yapılır. İcabında devleti dönüştürmek içinde siyasete müracaat edilir. Her siyasal iktidar adayının ben devleti şu ya da bu şekilde dönüştüreceğim deme hak, yetki ve meşruiyeti mevcuttur. Ama maksat bu 2 olguyu aynı çizgide buluşturmadır. Yani siyaset ve devleti bu tarif ettiğim tanım çerçevesinde iç içe geçirmektir. Böyle bir model ancak demokratik sistemde mümkündür. Yani devletin kurumlarıyla ve hatta mevcudiyetiyle birlikte eleştirilebildiği, bunların özgürce tartışılabildiği, halktan yetki ve meşruiyet alındığı takdirde o dönüştürme işleminin yapılabilmesi sadece demokratik bir sistemde mümkündür. Bu nedenle demokrasi tanımı gereğince devlet öncelikli modelleri dışlar. Böylece Schmitt'in 'devlet siyasetten önce gelir' yaklaşımı da demokrasi tarafından yalanlanmış olur. Fakat içinde yaşadığımız dünya son 10 yıldır bu doğrultuda ilerlemiyor. Ne yazık ki şaşırtıcı bir şekilde 2000'lerden başlayarak dünya adım adım beka ve güvenli politikaları öne çıkarıyor. Devletin yeniden siyaseti öncelediği, hukukun üstünlüğünü negatif ve pozitif özgürlükleri paranteze aldığı, otoriter, basın özgürlüklerini kısıtlamaya eğilimli yönetimlerin güç kazandığı bu anlayışı savunan partilerin dünyanın çok farklı yerlerinde halktan yetki ve oy alarak iktidara geldiği bir dönemde yaşıyoruz. Zaten tartışmanın ana noktası da bu. Neden bu doğrultuda siyaset yapacağını beyan eden partiler bu yetkiyi, bu meşruiyeti alarak iktidara gelebiliyor? Hatta bu iktidar yürüyüşü halkla ve siyasetle birlikte cereyan ederken kişisel olarak gençliğimin büyüğü ismi Jean-Jacques Rousseau'nun daima sorunlu bulduğum genel irade kavramını ayrıca öne çıkarıyor. Genel irade kavramını 'general will' kavramı bugün yönetimlere hâkim olmuş en temel kavramdır. Yönetimler, seçim meşruiyetini seçimle kazandıkları meşruiyeti öne sürerek bireylerden genel iradeye teslim olunmasını, bireysel iradelerini genel iradeye teslim etmesini istiyorlar. Bu siyasal kuramın, modern siyasetin en önemli paradokslarından birisi. Özgürlüklerin sınırlarını daha da geliştiren onca kazanıma rağmen 1945 sonrasında uzun demokrasi deneyimi nasıl eridi, niye bu noktaya geldi? Kitlelerin şimdi içe kapanan, özgürlük alanlarını daraltan bu yöndeki ideolojilere, ideolojik yaklaşımlara meşruiyet kazandıran tutumu neden ve nasıl doğdu? Bu gelişmenin ana nedeni dostum John Ikenberry'un son kitabında belirttiği gibi liberal demokrasinin doğal, yapısal kırılmasından dolayıdır. Bu önerme doğruysa liberal demokrasi neden kırılmıştır? Zannediyorum bu sempozyum bu soruna şu veya bu şekilde değinecek. Süreci popülizmin, popülist politikaların yükselişi olarak nitelendiriyoruz. Populus'un antik Roma'dan beri populus'un yükselişi elitlerin konumunu hiç kuşkusuz bugün sarsıyor. Siyasal elit bugün her bakımdan mevzi kaybediyor. Platonik demokrasinin sorunları açık. Elitist yönetimlerden yana olmayacaksa da bu mekanizmalar bir yerde, geçmişte bir yerde hata yapıldığını gösteriyor. Halk, halk kavramı Fransız Devrimi'nden beri Rus Devrimi öncesindeki Narodniçestvo hareketinden beri Fransa'daki sağcı Pujos modern sağ siyasetinde sol siyasetinde sadece gündeminde değil, özünü meydana getiren bir kavram. 1945 sonrası Avrupa'yı kuran sol, sosyal demokrat, sosyalist, işçi partileri halkla birlikte siyaset yaptı. Meşruiyetini halkla birlikte olma anlayış ve kavramından aldı. Ama sağ siyasetlerde aynı soyut kavrama tutundular. Popülizm manasındaki siyaset bunlardan farklıdır. Bu iki sağ ve sol siyasetlerin halkı zikretmesiyle popülizm her ne kadar kökünde populus'tan gelen halk kavramı varsa da özde birbirlerinden şiddetle ayrılırlar. Popülizm mekanizması ve metodolojisi belli. Halktan merkezi otoritenin yetkisini arttırmak, yaygın, özgürlükçü demokrasiyi sınırlandırmak, otoriter yönetimleri güçlendirmek için yetki isteyen bir ideolojidir. En azından temel önermeleri bu. Popülizm demokratik mekanizmayı kullanır, ama demokratik mekanizmalar ve önermeler içermez. Bu anlayış şimdi üzerinde tartıştığımız gibi ki ana sorun bu, kendisine kitlelerde destek buluyor. Muhtemelen 79 sonrasında 1979 sonrasında başlayan yeni sağ politikalar kendi metamorfozlarını bu uç noktaya gelerek tamamlıyorlar. Halkın neden bu yöntemlere, bu ideolojiye destek verdiği ise başlı başına bir sorundur. Gençliğimizin yapısalci Marksizm tezlerini geliştiren en verimli kalemlerinden Ernesto Laclau'nun popülizmi kitlelerin taleplerini genişleten, seçkin, merkezi

otoriteyi zayıflatan, genişlemeci bir ideoloji olarak gösteren tezi ise bütün yaratıcılığına rağmen herhâlde bugünkü koşullarda daha fazla geçerli sayılamaz. Şunu söyleyeyim, demokrasi bulunmuş bir kavramdır. Ancak özgürlüklerle birleştirilirse anlamını ve işlevini doğrulayabilir. Esas olan demokrasi değildir, özgürlüklerdir. Çünkü; özgürlük demokrasiyi önceler. Halk, demokrasinin özürdür. Halkın olmadığı bir demokrasi tanımı gereği düşünülemez, ama popülizm halkçılık değildir. Halkçılık içinde popülizm çekirdeği barındırır da demokrasi karşıtı olmak şartını içermez. Oysa bugün popülizm adına demokrasi ödünlerinin verildiği bir dönemdeyiz. Tartışma popülizmin demokrasiyi radikal bir biçimde eleştirmesi hatta mümkün olduğu ölçülerde paranteze alma tartışmasıdır. Demokrasinin yeniden canlandırılması ancak kapsamlı bir tasavvur olursa mümkün olacaktır. Kısacası hayati bir siyasal problemle karşı karşıyayız. Bu sempozyumda sunulacak tebliğlerin bize o problemin çözümü için gerekli ipuçlarını vereceğinden, sağlayacağından eminiz. Bir kere daha sempozyumu düzenleyenleri kutluyor, davetimizi kabul eden tüm katılımcılara bir kere daha teşekkür ediyorum, konferansın başarılı geçmesini diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Ezgi Erel: Sayın Rektör Yardımcımıza değerli paylaşımları için teşekkür ediyor, sözü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Sayın Mehmet Kaytaç'a bırakıyorum. Buyurunuz Hocam.

Mehmet Kaytaç: Teşekkürler. Sayın Rektörüm, Sayın Rektör Yardımcılarım, Sayın Dekanlarım, Müdürlerim, Değerli Meslektaşlarım, Değerli Katılımcılar, Değerli Konuklar, Sevgili Öğrenciler, günaydın. Şimdi bu konferansa bildiğiniz gibi çoğunuzun daha önce yapacaktık aşağı yukarı mart veya nisan aylarında sonra pandemi nedeniyle bugüne kaldı. Bir bakıma da biraz daha fazla materyal ortaya çıkmış olabilir. Çünkü devletlerin hani bütün dünyada gördük. Bu pandemi karşısındaki tutumları değişik oldu. Diğer taraftan işte Amerikan seçimleri de sonuçlandı. Amerikan seçimlerinde hani o günlerde oylar sayılmaya başlandı hani 4-5 gün televizyonlarda epey bu konuda program vardı. Bir röportaj izledim ben yani o beni çok düşündürdü ve yani kendi açımdan bu konularda ne kadar az bilgi sahibi olduğum belki ortaya çıktı kendi açımdan. Şöyle; şimdi 1975 civarında İngiltere'de Sex Pistols diye bir rock grubu kuruldu. Bu punk rock şeyinin yani başlangıcı gibi oldu ve bu grup yani şimdiki gördüğümüz işte metal müzik, işte rock müziği vesaire bütün bunlara bir şekilde öncülük etti. Yani hem mevcut sisteme kraliçe de dâhil çok karşı bir gruptu. Kullandıkları dil de çok küfür falan her şey içeriyordu ve işte BBC gibi televizyonlar, kanallar bunların plaklarını yayınlamadılar. Ama diğer taraftan halk satın aldı ve birinci, liste başı vesaire oldular. Ve bu gruptaki kişiler yani oldukça anarşist, solcu belki bir noktaya kadar fakat önemli özellikle bir şekilde anarşistti. Şimdi bunların baş vokalisti Johnny Rotten yani Rotten ismi de takma Amerika'da yaşıyor ve Trump'a oy verdiğini söyledi. Yani şimdi bu boş birisi değil yani kitapları var vesaire şu bu. Niye verdiğini şöyle açıkladı: Birincisi: "Trump bir kere politikacı değil yani" dedi, "onun için herşeyi açıkça söylüyor, açıkça konuşuyor ve doğru bildiği düşündüğü ne varsa onu yapmaya çalışıyor" dedi. İkincisi: "İşçi sınıfının haklarını Trump, Biden veya Hillary Clinton'dan daha iyi koruyor" dedi, "Hillary Clinton ve Biden onlar şampanya sosyalisti" dedi, "Fakat Trump, işçi sınıfının haklarını koruyor." dedi. Şimdi bu hani böyle hiç aklında olan popülist cahil birisinden gelse hadi neyse falan dersin. Çok değişik birisinden geldi. Onun için yani cidden Rektörün ve Hasan Hoca'nın dediği gibi bu konu cidden çok şey olmalı incelenmeli bilmediğimiz epey şey var. O bakımdan yani bu konferansın ben bu alanlarda önemli katkı yapacağını düşünüyorum, şeyleri gördükten sonra paperların başlıklarını ve ben sözü fazla uzatmadan bu konferansın hazırlanmasında emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum ve sözü Rabia Hoca'mıza bırakıyorum. Bundan sonraki şeyi o yönetecek bildiğim kadarıyla. Ben başarılı bir konferans dileyip sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Teşekkürler.

Fuat Keyman: Teşekkür ederim Rabia. Senden bu davet geldiği zaman tereddütsüz kabul ettim. Çünkü sende bu dönem içinde bayağı da uzun olmuş 2003'ten bugüne tüm çalışmalarını takdirle izlediğim, üretken arkadaşlarımızdan birisin. Zaten Işık Üniversitesine de Sayın Rektör'den başlayarak ama özellikle sizlere böyle bir konferansı düzenlediğiniz için hatta bu zor dönemlerde böyle bir konferansı düzenlediğiniz için çok teşekkür ederim. Çok önemli bir konuda çok önemli 3 ayaklı bir konferans düzenleniyor. Konferansa ben de katılacağım, dinleyeceğim arkadaşları çok önemli, çok güzel paperlar var, tebliğler var. Bazılarının çalışmalarını biliyorum. Esasında benden çok daha ehil insanlar var bu konferansın içinde popülizm üzerine çalışan. Ben sizlerle şunu paylaşmak istiyorum. Son dönemlerde hem kendi yaptığım Türkiye, Brezilya, Meksika araştırmaları hem biraz Amerika üzerine yaptığım çalışmalar hem katıldığım toplantılar hem de bu konu ilginç bir konu ve önemli bir konu olduğu için hatta hem ülkemiz açısından hem Avrupa hem dünya açısından hayati bir konu olduğu için biraz da bu konu üzerinde de okumalarım devam ediyor. Bunlardan böyle biraz topladığım biraz telgraf gibi biraz notlar hâlinde eminim ki söyleyeceklerimin bundan sonraki arkadaşlarımız da söyleyecektir. Çok yeni bir şey olmayacak, ama size 5 madde hakkında hâlinde demokrasi, popülizm ve güvenlik üçgeninde neler düşündüğümü, bu konuya nasıl yaklaştığımı anlatmak istiyorum, paylaşmak istiyorum. Kısa kısa gidelim, Merve arkadaşımız da bana yardım etti. Bir kısa bir powerpointte hazırladım. Biraz eğer kafa karıştırıcı olursa oradan izleyebilirsiniz diye. Geçersek 2.'ye geçersek Merve. Ben mi takip edeyim sen mi? Şimdi esasında bu popülizm üzerine çok 10 yıldır yaklaşık yazılıyor çiziliyor. Belli bir noktaya geldik. Bu bağlamda ben şunu söylemek isterim. Bugünkü popülizm bundan önceki konuşmalarda da vurgulandığı gibi biraz 1930'lar özellikle 1960'lar dönemindeki Latin Amerika'da görülen dünyanın farklı gelişmekte olan ülkelerinde görülen popülizmden farklı bir nitelik taşıyor. Bir ideoloji değil. Tutarlı bir kuramsal bir analitik yapısı yok. Bana göre bir yönetim tarzı. Bir bugünkü dünyada belli ülkelerde görülen bir yönetim tarzı, bir yönetim anlayışı. Biraz şey yapabilirsek daha kavramsallaştırsak Michel Foucault'nun 'governmentality' dediği bir yönetim teknolojisine tekabül eden bir şey. Çok basit birtakım kavramlarla hareket ediyor. Fakat basitliği etkili olmasını bundan önce Sayın Dekanımızın da vurguladığı gibi çok basit oluyor fakat etkili oluyor. O yüzden 1. madde olarak popülizmi biz bir yönetim teknolojisi olarak bir ideoloji olarak değil. Bir devlet toplum ilişkilerinin bir örgütlenme biçimi olarak değil. Tutarlı bir felsefi veyahut da kuramsal bir yapı olarak değil bir yönetim teknolojisi, bir yönetim anlayışı yahut da bugünkü deyimle dizayn da denebilir, bir yönetim tasarımı olarak düşünmemiz gerekiyor. Peki, o zaman bu yönetim teknolojisinin ana hatları ne şekilde geliyor? Bundan sonrakine geçelim Merve. Burada popülizm üzerine yapılan çalışmalara ve popülizmin hüküm sürdüğü hem liderler temelinde hem de esasında partiler temelinde lider olmak isteyen, yönetmek isteyen partiler temelindeki popülist siyasetçilere baktığımız zaman esasında buna biz başka bağlamlarda da uluslararası ilişkilerde de hem de devletlerin, ülkelerin yönetimlerinde de liderler çağı olarak adlandırılıyor. Biraz temsili demokrasilerin krize girmelerinden, biraz toplumla yönetenlerle halk arasındaki ilişkinin güven ilişkisinin kopmasından biraz da hem ülkeler bazında hem de uluslararası ilişkiler temelinde 2001 11 Eylül, 2008 Dünya Ekonomik Krizi, 2010 Arap Baharı ve sonrası trajedi, iklim değişikliği gibi alanlarda çok ciddi meydan okumaların olduğu bir küresel türbülانstan geçmemizin nedeniyle oluşan bir şey. Fakat burada esasında siyaset yapma tarzında, siyaset yapma teknolojisinde ciddi bir değişiklik oluyor. Burada baktığımız zaman işte Amerika'daki Trump yönetimi bunun en tepe noktası oldu, ama Fransa var, Türkiye var, Rusya var, Çin var, Brezilya var, Hindistan var. Kendi partilerinden bile ayrılmış liderlerin ve aktörlerin ön plana çıktığı bir siyaset yapısından bahsediyoruz. Siyasi partilerin güç kaybettiği, siyasi partiler arasındaki ilişkilerin, rekabetin güç kaybettiği liderlerin öne çıktığı bir siyaset anlayışından bahsediyoruz. Bu liderler kazandıkları zaman yahut da tercihleri olarak lider-lider temelli bir siyaset anlayışını gündeme getiriyorlar. Örneğin; Trump-Erdoğan ilişkisi, Erdoğan-Putin ilişkisi, Trump-Putin ilişkisi, Trump-Modi ilişkisi. Böyle olduğu içinde

esasında bir kere yönetime geldikleri zaman diğer ülkelerdeki diğer aktörlerden, partilerden daha çok diğer ülkelerin liderleriyle bir ilişki yapmayı sürdürüyorlar. Hatta burada en ilginç örneklerden biri bu son dönemki Trump'ın kaybettiği Biden'ın kazandığı seçimlerde Trump'ın dış politika temelinde Kuzey Kore lideriyle olan ilişkisinin iyi olmasının ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Biden Trump şeyidir, onların özel olarak önemli gördükleri seçimden önce yapılan tartışmalarda çok net olarak ortaya çıkmıştı. Bir lider-lider temelli bir ilişki var. Son dönemde mesela Trump yönetiminde istifa eden Dışişlerinden sorumlu John Bolton'ın yazdığı kitapta esasında bizim ülkemizin lideri Erdoğan'la Trump'ın ilişkisinin ne kadar yakın olduğu, golf oynarken bile Trump'ın telefonunda Erdoğan'ın telefonlarında Trump açarken kendilerinin randevu alamadıklarını söylemişlerdi. Böyle bir lider-lider temelli bir siyasetin öne çıktığını görüyoruz. Ve bu liderler esasında ilginç bir şekilde bundan önceki siyaset anlayışlarında siyaset bilimi bölümlerini de, uluslararası ilişkiler bölümlerini de biraz meydan okumayla karşı karşıya bıraktılar. Çok demagojiyi ön plana çıkartan liderler. Demagog üzerine bir sürü önemli kitaplar çıktı son dönemlerde. Çok rahatlıkla fikir değiştirebiliyorlar, bir söyledikleri bir söylediklerine uymuyor. Fakat bundan da çok çekinmiyorlar. Önemli olan söylediklerinin topluma gitmesi, bir karşılığının olması ve buradan bir çıkar sağlamaları. O yüzden demagoji yahut da post-truth dediğimiz yeni gerçeklik sürecinin çok daha güçlenmesini sağlıyorlar. Bu anlamda demagoji ideoloji kadar, tartışma kadar, diyalog kadar çok önemli bir siyaset ve toplum yönetimi unsuru oluyor. Bir tutarlılıktan ziyade karşılığını almaya dönük olarak fikir değiştirmelerinin çok hızlı olduğu ve çok bir yukarı çıkıp bir aşağı inen bir zikzaklarla olan bir yönetim tarzı var. Güven pek yok bu ilişki şeyi içerisinde tamamıyla çıkar ve güce dayalı bir şekilde toplum yönetimi var. Hatta liderler arasında güven yok. Örneğin; Trump'la Erdoğan arasında ilişkiye baktığımız zaman kendimiz aşına olduğumuz için Erdoğan'la Putin arasındaki ilişkiye baktığımız zaman daha çok güç ve çıkar ilişkilerinin ön plana çıktığını görüyoruz. Fakat güven yok. Çok iyi bir şekilde bu lider-lider temelli siyaset gündeme getirilirken bir yanda Trump'ın Erdoğan'la ilgili çok önemli bir hakaretleri de içeren bir açıklama yaptığını görebiliyoruz. Yahut da Putin-Erdoğan ilişkisinde bu tür kırılmaların olduğunu görüyoruz. O yüzden güvene dayanmayan tamamıyla çıkar ve güce dayanan bir siyaset yapma biçimi ve burada en önemli olan esasında seçim kazanarak başa gelmek. Seçim kazanmanın çok önemli olması bu tür popülizmde, bu tür yeni yapılanmalarda sürekliliği sağlamak ve gücü devam ettirmek için. Böyle bir 5 maddeden oluşan baktığımız zaman karşılaştırmalı ve data temelinde baktığımız zaman bir liderler çağının popülizmle birlikte gündeme getirildiğini görüyoruz. Peki, 3. olarak nasıl yönetiyorlar bir kere başa geldikleri zaman nasıl yönetiyorlar? Dendiği zaman burada esasında benim Türkiye-Brezilya ve Hindistan temelinde yaptığım çalışmalar, Avrupa'da Macaristan ve Polonya üzerine yapılan çalışmalar, Amerika üzerine yapılan çalışmalar, Filipinler de var. Bütün böyle global anlamda da data setlerine baktığımız zaman esasında çok ilginç bir şekilde bu liderlerin hem söylemlerinde hem de uygulamalarında hızlı karar almanın çok önemli olduğunu görüyoruz. Sürekli olarak yönetirken çok ciddi bir ekonomik veyahut da güvenlik riskleri içinde olan dünyada yahut da bir ülkeden, bir ülke yapısından geçiyoruz. O yüzden de biz bekleyemeyiz. Bu tür risklere karşı, bu tür meydan okumalara karşı 'fast decision making' dediğimiz hızlı karar almamız lazım. Tabii hızlı karar almak bir taraftan güzel gözüküyor, ama bu hızlı karar almak ne anlama geliyor dendiği zaman. Bu liderlerin ortak özellikleri olarak hiçbiri güçler ayırımına yani yasama, yürütme, yargı arasındaki güçler ayırımına, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı, adem-i merkeziyetçilik dediğimiz merkeziyetçilikle yerellik arasındaki ilişkiler ve eşit vatandaşlık dediğimiz topluma eşit vatandaşlar olarak yaklaşma olarak tanımladığımız denge denetleme sistemini sevmiyorlar. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki bütün bu liderlerin ortak şeyi denge denetlemenin karar almayı yavaşlattığı, denge denetlemelerin meydan okumalara karşı yapılacakları yavaşlattı. Çok da iyi olmayan bir mekanizma oldu. Bu yüzden hızlı karar alma demek esasında denge denetlemeleri zayıflatmak demek. Denge denetleme sistemini sevmemek anlamına geliyor. 2. özellikleri bunu nasıl

'justify' ediyorlar, bunu nasıl meşrulaştırıyorlar dediğimiz zaman burada esasında haklar ve özgürlüklerden daha çok hizmet 'service' veyahut da İngilizce 'delivery' dediğimiz hizmet kavramına önem veriyorlar. Onlar için önemli olan işsizlik sorununu çözmek. Onlar için önemli olan güvensizlik sorununu çözmek. Bu bağlamda ekonomik yatırımlardan diğer alanlara kadar topluma hizmet götürmek, kendi seçmenlerinin gücünü ve bir anlamda zenginleşmesini sağlamak. O yüzden de bu yönetim tarzı içinde esasında baktığımız zaman bu liderlerin ortak özelliklerine hem söylem hem uygulama tarafında haklar ve özgürlükler yani insan hakları ve özgürlükler, bireysel haklar ve özgürlükler, grup hakları ve özgürlükler 2. anlama geliyor. Önemli olan esasında siyasetçinin önemli yapması gereken hizmettir ve sorunları çözmektir diye bir anlayışları var. Bunu tabii yaparken esasında 3. olarak da kutuplaşmadan çok fazla nemalanıyorlar. Bu ülkeler ve liderlerin ortak özelliklerinden biri bir taraftan o kutuplaşma ülkelerde yaşanan kutuplaşmadan başa gelme şansları oluyor. Fakat bir kere başa geldikleri zaman kutuplaşma sorununu çözmek yerine kutuplaşma yerine toplumsal uyum dediğimiz, birlikte yaşama dediğimiz yapıyı güçlendirmek yerine kutuplaşmayı körüklüyorlar. Ne kadar kutuplaşırsa ülkeler esasında o anlamda o kadar kendi güçlerini devam etme şansları, seçim kazanma şansları oluyor. Bu bağlamda esasında ilginç bir şekilde yapılan araştırmalar gösteriyor ki popülist liderler, popülist siyasetçiler kutuplaşma olan yerlerde seçim kazanma şansına sahip oluyorlar. Bunun altını çizmek lazım. Kendileri kutuplaşmayı yaratmıyorlar. Kutuplaşmanın farklı esasında o sorular varsa oraya gelebiliriz. Nedenleri var. Fakat kutuplaşmadan yararlanarak seçim kazandıktan sonra hem Brezilya'yı görebiliriz hem Hindistan'ı görebiliriz, Türkiye'yi görebiliriz, Polonya'yı hatta bu son Amerikan seçimlerini görebiliriz. Kutuplaşmayı körükleyerek seçim kazanmalarında sürdürülebilir hâle getirmek istiyorlar. Bunu yaparken de esasında bir taraftan Dekanımızın Sex Pistols'dan referansla söylediği gibi bir karşılarında halk var, elitlere karşılar. Elitleri yahut da düşünmeyi yahut da eleştirmeyi yahut da diyalogu küçük görüyorlar. Halkın yanında, milletin yanında, sokaktaki insanın yanında olduklarını söylüyorlar. Fakat öbür taraftan da pratik olarak, uygulama olarak baktığımız zaman tamamıyla o ülke içinde kendi seçmenlerini bile ayırabilecek bir ben-öteki karşıtlığına dayalı milliyetçiliği gündeme getiriyorlar. Esasında onların millet kavramı halk kavramı, insan kavramı bir genel irade olsun, bir ülkenin insanları olsun, o ülkenin insanlarını toplu olarak sevmek olsun böyle bir genel, böyle bir bütünsel, böyle bir uyumsal bir yaklaşım değil. Tamamıyla kutuplaşmaya dayalı olarak, tamamıyla bölünmüş kendim seçmeliyim, kendimin yanında olan insanlar, kendimin de kimlikleri, kendimin de ideolojisine, kendimin uygulamalarına yakın olanlar diye bir ben-öteki karşıtlığı oluyor. Bu ben-öteki karşıtlığı bir ülke içinde kimlikler temelinde olduğu gibi yaşam tarzları temelinde de yaşam tarzları temelinde de oluyor. Ama işte Amerika-Çin karşıtlığı olsun yahut da diğer alanlarda olsun yahut da Avrupa Birliği sürecinde Avrupa'daki İslamafobik göçmenlere ve yabancılara karşı olan yeni sahalara baktığımız zaman esasında uluslararası ilişkilere de yansıyor. Uluslararası ilişkileri tamamıyla ben ve öteki ve düşman-dost karşıtlığı temelinde bakan bir milliyetçilik oluyor. Hatta bu temelde Türkiye'de çok fazla bunun teorik ve felsefik yapısı yok, ama mesela Trump döneminde çok ciddi bir şekilde "Trump milliyetçi midir, vatansever midir?" diye bir tartışma çıkmıştı. Benim de katıldığım bir şekilde esasında böyle bir yani vatani tümüyle sevmek, vatani bir bütün olarak sevmekten daha çok bir ben ve ötekine karşı bir hareket tarzları var ve 5. olarak ve en önemli olarak esasında seçimle geldikleri için seçimden sonra iktidara geldikten sonra iktidarlarını devam ettirme de esasında çok önemli bir tartışma olan 'bigger autocracy' hukuk alanında olan esasında yürütmeye hukuk ve yargı arasındaki ilişkiye dayanan bir yasaya dayalı olarak ülkeleri yönetiyorlar. Esasında var olan anayasaya dayalı olarak yönetiyorlar, var olan yasaları kullanarak yönetiyorlar. O yüzden de esasında baktığımız zaman bir taraftan o ülkedeki demokratik kurumlara, o ülkedeki yürütmeye yargı arasındaki denge denetleme sistemlerini karşılar. Ama öbür taraftan da örneğin Trump döneminin son yıllarında gördüğümüz gibi yargıyı aşırı derecede kurumsal anlamda kendi güçlerini, kendi uygulamalarını, kendi yönetimlerini devam ettirme temelinde kullanma var. Buna

Chigaco Üniversitesinde başlayan bir tartışmadır bu. Bununla ilgili çok önemli yazılar, çok önemli araştırmalar da yapıldı. Bu bir şekilde hukuk yasa ayırımından da giderekten yasalara, kurallara bir anlamda kanun hükmündeki kararnamelere bağlı olarak toplumu yönetmek ve bu popülist yönetimlerin ortak özelliklerinden bir tanesi. Peki, 4. olarak buraya kadar geldiğimiz noktada şu soruyu sormak lazım: Esasında başarılılar mı? Yani bu bir örneğin Amerika'da son 4 yılda bir Trump yönetimi yaşanıyor. Brezilya'da yeni yönetimler var, Hindistan'da var. Diğer yerlere baktığımız zaman ve özellikle bu son bir yıldır Covid-19 dönemi içindeki süreçte, peki, bunları yapıyorlar. Bu şekilde bir yönetim tarzını, bu şekilde bir yönetim teknolojisini gündeme getiriyorlar ve uygulamaya sokuyorlar. Bunu yaparken başarılılar mı? Hakikaten burada bir önceki şeyimde vardı yani nasıl yönetiyorlar da vardı. Yani o 'delivery' deniyor İngilizce yani hakikaten söylediklerini yapıyorlar mı? Hakikaten ekonomik sorunlara, hakikaten güvenlikle ilgili sorunlara, hakikaten o ülkenin güçlenmesine uluslararası ilişkiler alanında, hakikaten o ülke içindeki sorunların çözümüne bir şekilde yanıt verebiliyorlar mı? O anlamda başarılılar mı? Esasında bu başarılılar mı? sorusu çok önemli bir soru. Çünkü; popülizm bir yönetim tarzı olduğu için bir ideoloji, bir felsefe olmadığı için son dönemki popülizm 60'lardan beri 30'lardan bu anlamda çok ciddi anlamda ayrılıyor. Esasında başarılı oldukları süre içinde çünkü seçimle geldikleri için seçimi kazanmaları gerekiyor ve bir şekilde o hizmetleri, o servisleri vermeleri gerekiyor. O yüzden "Başarılılar mı sorusu?" çok önemli. Çünkü bundan sonraki dünyanın ve Türkiye'nin yahut da nerede yaşıyorsak ve nerede bunu tartıştıyorsak o ülkenin geleceğiyle ilgili çok ciddi bir sorun. Baktığımız zaman son dönem Covid-19 ile ilgili ama diğer alanlarla da ilgili yaptığımız çalışmalarda esasında ilginç bir şekilde popülizm ve güçlü liderlerin yükselişinde başarılı oldukları gözüküyordu. Başarılı oldukları için esasında muhalefet zayıflıyordu. Muhalefetin zayıf olması örneğin; Trump'ın esasında ilk 2 yılından sonra - benim Amerika'da yaptığım çalışmalarda ve katıldığım toplantılarda- Trump'ın 2. dönemini garanti olduğu çünkü; demokratların hiçbir şekilde buna bir alternatif getirmedikleri, alternatif bir yönetim tarzı, alternatif bir lider, alternatif söylem, bir öykü bir yaratamadıklarına kanaat çok fazlaydı. Fakat bence sorular varsa tartışabiliriz. Bence Trump'ın kaybetmesinde Covid-19 çok önemli oldu. Yani bu 2020 yılını nasıl Amerika'nın yaşadığı çok önemli oldu. O yüzden "Başarılılar mı sorusu?" çok önemli. Toplumun algı olarak liderine bakarken liderini başarılı görmesi çok çok esasında önemli. Burada tabii bir avantajları var. Kutuplaşma olduğu süre içinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki sıfırdan başlamıyorlar. Yani kendilerine yakın bir grup var. O gruba belli anlamda bir şekilde ekonomik olsun, sosyal olsun, statü olsun o anlamda bir nema veriyorlar. O anlamda bir oradan başlıyoruz. Ama öbür taraftan "Başarılılar mı sorusu?" çok önemli oldu ve giderek daha da önemli olacak. Trump'ın kaybetmesinden sonra bundan sonraki Avrupa'daki seçimler ve diğer ülkelerdeki seçimlere ilgili. Burada yapılan araştırmalar benim de okumalarım gösteriyor ki bir kere devlet anlamında başarılı çok değil. Devletin kendi iç dengelerinde belli bir bozulma oluyor. Burada en fazla gördüğümüz esasında bütün toplumlarda bir tartışma noktasına doğru giden ve bundan sonraki süreci de belirleyen kurumsallaşma var. Yani o ülkedeki yargı olsun, o ülkedeki bürokrasi olsun, o ülkedeki sivil toplum olsun o ekibin işleyişindeki kurumlarda ciddi zayıflamalar getiriyor. Ne kadar lider-lider temelinde siyaset yükselirse esasında o kadar kurumsallaşma da zayıflama ortaya çıkıyor, orada ortaya çıkıyor. Kurumsallaşmadaki zayıflama da sadece demokrasinin eksilmesi, demokrasinin içinin boşalması otoriterleşmeye gitmekle ilgili değil esasında yönetimle de ilgili bir şey. Çünkü; yönetimde de ciddi sorunlar oluşuyor. Yani böyle biraz özür dileyerek İngilizce söylersem bir 'government' sorunu da var sadece bir demokrasi sorunu yok. Benim son yazılarımda, son 1-2 yıldır yaptığım çalışmalarda vurguladığım bu yönetmek sorunu esasında giderekten çok daha önemli oluyor. Hem demokrasiyle ilgili sorunlar var hem de yönetmekle ilgili governmentsla ilgili ve bunun da ana noktasında kurumsallaşmanın ve kurumların zayıflaması yatıyor. Tabii böyle olmasının nedenleri var. Bir kere sadakat liyakat ilişkisinde baktığımız zaman kendi yapılarında ve liderlik temelinde gittiği için örneğin; Trump'ın Beyaz Saray'la ilişkisi, Beyaz Saray'daki kendi

çalışanlarıyla yani 'inner circle' dediğimiz o yapıyla, yakın çalışanlarıyla ilişkisine baktığımız zaman, Modi'ye baktığımız zaman, Brezilya'ya baktığımız zaman esasında sadakat üzerine bir ilişki kurulduğu için liyakat zayıfladığı için burada da ilişkilerde bozulma oluyor. Yani daha sürdürülebilir bir yönetim tarzı ortaya çıkmıyor. Yakın çevre içinde yönetenlerin arasındaki yakın ilişkiler içinde bile müzakerenin delegasyonun çok olmadığı, eleştirinin çok fazla olmadığı bir yapı ortaya çıkıyor. O yüzden de liyakat ilişkilerinde de çok zayıflama oluyor. Liyakat ilişkilerinde zayıflama olunca esasında o toplumda yaratıcı fikirler, inovasyon bunlar da ciddi anlamda zayıflama ortaya çıkıyor. 3. ve en önemlisi ampirik olarak ve Covid-19 ile ilgili yapılan çalışmalarda bu liderlerin güçlü olduğu yerlerde biraz Türkiye esasında ilk dönemlerde bir başarı elde etmiş oldu, ama ondan sonra hazirandan sonra bu Covid-19 sürecinde de bizde mesela bugün baktığımız zaman çok iyi yönetilmediğini görüyoruz. Esasında sorun çözme temelinde biz sorun çözebiliriz derken esasında sorunlar çözülmüyorlar. Sorunların çözümünde biraz böyle 2 adım ileri 1 adım geri gibi bir noktaya varılıyor. Hem iç politikada hem dış politikada bu böyle. Mesela Amerika'nın ve Trump yönetiminde uluslararası ilişkilerinde hem itibar olarak hem etki olarak biz bunu sorunlu olarak da Türkiye'de yaşıyoruz. Suriyelilerin Irak konusunda olsun, Çin ile ilişkilerinde olsun, Doğu Akdeniz olsun, Kafkasya olsun küresel anlamda ciddi bir itibar kaybına, ciddi bir etki kaybı yaşadığını buna karşı Rusya gibi, diğer Çin gibi diğer aktörlerin güçlendiğini gördük. Aynı şekilde Covid-19'a karşı mücadelede yapılan araştırmalar gösteriyor ki bütün bu liderlerin olduğu yerlerde, popülizmin yüksek olduğu yerlerde başarı çok düşük. Yani Amerika gibi, İngiltere gibi, İtalya gibi esasında liderlerin daha zayıf olduğu, daha denge denetlemenin olduğu, daha müzakerenin ve daha liyakatın olduğu yerlerde Yeni Zelanda gibi, Güney Kore gibi, Japonya gibi, Almanya gibi yerlerde daha başarılı olduğu ortaya çıktı. Esasında bugün esasında Trump'ın da kaybetmesinin temel nedeni bu yani hakları ve özgürlükleri ikincil tarafa bırakalım. Esas önemli olan hizmettir, servistir dediğimiz 'delivery'dir dediğimiz anlamda da bir başarısızlık olduğu ortaya çıkıyor. En önemlisi esasında yine Covid-19 da olsun yine toplumsal sorunlara, iklim değişikliğinden işsizliğe karşı genç işsizliğe karşı mücadelede çok önemli olan 'social cohesion' dediğimiz toplumsal uyumda çok büyük bir başarısızlık olduğunu görüyoruz. Esasında lider-lider ve lider temelli siyaset yükseldikçe ve bu kutuplaşmayı körükleyerek geliyor uygulamalara devam ettikçe. O ülkede toplumsal uyum zararları görüyor ve toplumsal psikoloji bozulmaya başlıyor. Normlara olan bağlantı mesela burada maske tartışması çok önemli oldu Amerika'da ve Avrupa'da maske tartışması doğru mudur, yanlış mıdır temelinde. Normlara uymakta çok zayıflama var. O yüzden de popülizmin yükselmesi esasında toplumsal uyum ve normların ülkede normlara uymanın daha aşağı inmesini gösteriyor. Bir de son olarak riskli bir dış politika izlediğini görüyoruz. Hem Amerika olsun hem esasında Brezilya, Hindistan olsun hem Macaristan olsun. Esasında burada Çin ve Rusya güç kazanıyorlar gibi gözüküyor ama baktığımız zaman o ülkelerde zaten popülizmden daha çok demokrasiyle ilgili, yönetimle ilgili başından itibaren ciddi sorunlar ve belli bir yönetim tarzı var. O yüzden de dış politika alanında da kendi ülkemizde gördüğümüz gibi ve diğer yerlerde gördüğümüz gibi ama burada Amerika biraz daha bakılabilecek bir yerdir. Orada esasında dış politikada da bir başarısızlık olduğunu görüyoruz. O yüzden de bu popülizm tartışmasının başladığı anla yaklaşık bir 10 yıla yakın bir zaman geçti. Bugün geldiğimiz noktada popülist liderlerin kendilerini başarılı görmeleri, kendilerini meşrulaştırmaları temelinde kullandıkları referansla bu sorunun sorulması gerekiyor ve akademik olarak da araştırılması gerekiyor. Yani gerçekten başarılılar mı? Bu bağlamda İstanbul Politikalar Merkezi olarak Sabancı Üniversitesindeki arkadaşlarımızın yaptığı çalışmalar, ama yapılan genel toplantılarda katıldığım toplantılarda başarıda ilk başta böyle bir yükselme oluyor, ama ondan sonra aşağı doğru düşüş yapıyor. O yüzden popülist liderler, lider-lider temelli siyaset esasında bir anlamda çekici gözüküyor, ama sürdürülebilirlik temelinde çok riskli ve başarı şansı düşük. Son olarak esasında bu benim son bir yıldır kafamı kurcalayan ve çalışmaya başladığım ve Sabancı Üniversitesindeki bazı arkadaşlarımızla da birlikte çalışmak istediğimiz bir konu. Yani bu

popülizmden Trump'ın seçim kaybetmesi sadece değil. Esasında bu daha önceden Avrupa'da başlayan, Amerika'da başlayan ve Türkiye'de de bunun böyle tartışmalarının yavaş yavaş görüyoruz, ama aynı tartışma Brezilya'da da var, ama aynı tartışma Hindistan'da da var: Acaba yeniden demokratikleşme mümkün mü? Acaba popülizmden yeniden demokratikleşme yani hem demokrasi temelinde hem 'governments' yönetim temelinde tekrardan demokratikleşme mümkün mü? Bu bağlamda ufak ufak esasında önemli gelişmelerin olduğunu görüyoruz. Önemli gelişmelerin bir boyutu bence Latin Amerika'da yaşandığı gibi, Macaristan'da yaşandığı gibi biraz Türkiye'de yaşandığı gibi esasında yeni aktörler ortaya çıkıyor. Yani popülizmin güçlü olduğu son 4-5 yıldan öncesinden farklı olarak son 2-3 yıldır esasında giderek artan şekilde mesela İngiltere'deki Londra Belediyesi olsun, Macaristan'daki Budapeşte'deki belediyeler olsun yahut da yeni partiler olsun yahut da Türkiye'deki yeni ortaya çıkan yeni partiler, belediyeler sivil toplum olsun esasında yavaş yavaş yeniden demokratikleşmeyle ilgili aktörler düzeyinde bir hareketlenmenin olduğunu görüyoruz. Güçlü mü? Tam değil, ama en azından belki de yani popülizmin ve lider-lider siyasetin biraz sona gelmesine doğru bir dönem başlıyor mu sorusunda evet olabilir diyebileceğimiz bu aktörleri hesaba katmamız gerekiyor. İkincisi, esasında özellikle belediyeler ve sivil toplum temelinde ve Covid-19'daki başarılı olmuş aktörlere baktığımız zaman esasında kentli bir küresel dünyada yaşıyoruz, kentli bir Türkiye'de yaşıyoruz. O anlamda esasında yeni yerellik dediğim benim esasında devletler kadar kentlinin öne, kent yönetimlerinin önemli olduğu kent yönetimi dendiği zaman onun içine kapsayıcı bir tarzda sivil toplumla ilişkiler diğer ekonomik aktörlerle ilişkiler, üniversitelerle ilişkiler yavaş yavaş esasında demokrasiyi düşünürken, toplum yönetimini düşünürken sadece devlet ve hükümet, siyasi partiler temelinde değil de yerellikler temelinde düşünmenin önemli olduğu ve güç kazandığı bir yapıya da gidiyoruz. Örneğin; Türkiye dünyadaki yüz tane önemli ve güçlü ekonomi içinde şu anda 14 tane 15 tane kent olduğunu görüyoruz. Türkiye'ye de baktığımız zaman Türkiye'nin de son dönemlerde %70-75 oranında kentleştiğini, orta sınıflaştığını orta sınıflaştıkça esasında farklı bir yönetimle ilgili Türkiye'deki daha tartışma ortamında olmasıyla ilgili taleplerin de arttığını görüyoruz. Esasında popülist yönetimler, popülist yönetimlerin topluma bakışı ve onların kendi kafalarında kurduğu millet halk anlayışının içinde kentleşme olayı, kentlerin giderek artan önemi bir kırılma, bir boşluk yaratıyor, bir 'disconnect' dediğimiz bir boşluk yaratıyor. O yüzden kentli olmak dünyanın ve Türkiye'nin diğer ülkelerin giderekten, kentli ve kent yönetiminin giderek önem kazanmasının esasında önemli olduğunu düşünüyorum ben ve bu konularda çalışılması lazım. Hem yeniden demokratikleşme olasılığı temelinde hem de popülizmin değerlendirilmesi, çözümlenmesi ve eleştirel yaklaşımların yapılması babında. Muhalefetlerinde örneğin; Amerika'ya baktığımız zaman Demokrat Partinin son dönemlerde Covid-19'da ama Demokrat Partinin ve demokratların yükselişi esasında bir popülist lider olarak Trump'ın hem Covid-19'a karşı yaklaşımında hem de ülke içindeki bu biliyorsunuz nefes alamıyorum diyerekten bir beyaz polisin bir siyahı öldürmesiyle başlayan hareketlerde ciddi anlamda sınıfta kalması temelinde ortaya çıkan bir yapı oldu. O yüzden böyle farklı muhalefet yerleri, farklı muhalefet alanları, farklı muhalefet aktörleri oluşuyor. Muhalefet partilerinin bundan 4-5 yıl öncesine karşı daha da aktifleştiğini görüyoruz, ama en önemlisi en önemlisi esasında popülizm bir hikâye yaratıyor. Trump 4 yıl önce başa gelirken yahut da Avrupa örneklerine baktığımız zaman biraz var olan yapıların krizi, biraz var olan 'establishment' dediğimiz var olan siyasi partilerin öykülerinin artık olmaması demokrasiyle ilgili, yönetimle ilgili, haklarla ilgili, toplumla ilgili, kendi yaşadıkları ülkelerle ilgili. Bunu Avrupa'da çok net görüyoruz. Yani Avrupa'nın yeni bir öyküye ihtiyacı var. Avrupa ülkelerinin yeni bir öyküye ihtiyacı var. Avrupa ülkelerinin kendi ülkeleri Almanya'nın, Fransa'nın ama Avrupa Birliğinin ve Avrupa'nın genelde de artık bir göçmen toplumu, çok kültürlü bir yapıya sahip olgusu, sosyolojilerini demografilerinin değiştiğini kabul edebilecek ve buna bağlı bir öyküye ihtiyaçları var. Öykü yaratılmadıkça esasında popülist liderler ortaya boşluktan ortaya çıkıyorlar ve esasında onlar kendi demagojilerini öykülerini demiyorum

demagogilerini, demagog referanslarını gündeme getirerek seçimleri kazanıp, ondan sonra seçimle ve kura yani legal otokrazi dediğimiz yani yasal otokratlıkla yönetmeye devam ediyorlar. O anlamda esasında bugün dünyanın geldiği biraz Covid-19 da bu başlamadı, biraz hız kazandı. Dünyanın geldiği yerde hem ülkemizde de ilginç bir şekilde büyük bir öykü eksikliği var. Yeni bir öyküye ihtiyaç var. Bu yeni öyküyü bence popülizm yaratamadı. Yani bugün geldiğimiz noktada yeniden demokratikleşme olasılığının ortaya çıkmasının nedenlerinden bir tanesi de muhalefette muhalefet partileri de kentlerde, belediyelerde sivil toplum da zayıf durumda hakikaten dünyanın ve ülkemizin yeni bir öyküye ihtiyacı var. Bu öykü yaratılamaz ise esasında bu boşluk devam edecek devletle toplum arasında, siyasi partilerle toplum arasındaki boşluk devam edecek. Bu boşluk devam ettikçe popülist liderler bu boşlukları bu risk ortamında, bu endişe ortamında bu kaygıların çok yükseldiği, toplum psikolojisinin bozulduğu ortamda kullanma şansları daha fazla ama öbür taraftan da görüyoruz ki dünyanın uluslararası ilişkilerin hem demokrasi hem güvenlik alanında daha istikrarlı, daha yaşanabilir bir yere gelmesi için bizim yeni bir öyküye ihtiyacımız var. Bu öykü yeniden demokratikleşme çerçevesi içinde olabilecek, ama altının doldurulması lazım. O yüzden de çok net bir şey söyleyemeyeceğimiz bir durumdayız. Yani popülist liderlerin ve popülist yönetim tarzının eskisi kadar kuvvetli olmadığı, ama öbür taraftan da yeni demokratikleşme olasılığının bir olasılık olarak ortaya çıktığı ama kendisini güçlendiremediği, yeni öykü yaratamadığı bir boşluk durumundayız. Benim çok beğendiğim bütün akademik hayatımda çalışmalarına bir anlamda şekillenmesinde temel referanslarından biri olan Antonio Gramsci'nin çok kullanılan bir saptamasıyla bitireyim. Eski ölüyor esasında bunun farkındayız. Liberal demokratik düzenler, liberal yahut da temsili demokrasiye dönük olarak siyaset yapma anlayışları eskinin öldüğü fakat yeninin doğmadığı bir dönemdeyiz. Bu yeninin doğmadığı dönemde bir Gramsci'nin söylediği gibi farklı 'morbid' oluşumlar ortaya çıkabiliyor. O anlamda ben popülist liderleri, bu liderlerin güçlenmesini böyle bir boşluk anının doldurulması olarak görüyorum. O anlamda böyle bir boşluk döneminde, yeninin tam doğmadığı bir dönemde bu konferansı yaptığınız için ve konferanstaki sunuşlara da, tebliğlere de baktım. Kapsanan konular esasında bu yeninin doğmasıyla ilgili bütün tartışma konularını içeriyor. O yüzden başta Rabia olmak üzere bunu düzenleyen arkadaşlara ve bana bu başlangıç konuşmasını yapma imkânını verdiği için Işık Üniversitesine başta Rektörü olmak üzere çok teşekkür ederim.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkür ederiz Hocam bu kapsamlı giriş için. Bizi panellere ısındırdı geçtekinde. Chat boxtaki sorulara bakıyorum. Onları size isterseniz topluca iletirim. Yeni sorular gelince 2. bir round yaparız. 20 dakikamız var ilk paneli yarım saat geç başlatmaya karar verdik. Sorulardan bir tanesi o başta bahsettiğiniz kutuplaşmayla ilgili biraz da ya da ben-öteki kategorileriyle "Popülist liderlere göre millet, onlara oy veren seçmenlerdir diyebilir miyiz?" diye bir soru var Nazlı Akyüz'den. Dış politikayla ilgili bir soru var. Genelde popülist liderlerin dış politikada fazla bir değişiklik yapmadıkları söyleniyor. Siz risk alırlar demiştiniz. Bunu biraz açabilirsiniz belki. Mehmet Kaytaç Hocamız. Bu 2. soruyu soran Veli Özdemir'di bu arada. Dekanımız Mehmet Kaytaç: "Sosyal medya ile popülizm arasında bir ilişki mevcut mu?" diye sormuş. İsterseniz şimdilik 3 soruyla kalalım. 2. bir round yaparız sonra.

Fuat Keyman: Sorulara çok teşekkür ederim. Esasında 1. soru çok önemli bir soru. Bunu hem Türkiye'de de tartışıyoruz. Yapılan araştırmalarda yani kutuplaşma üzerine, toplumsal uyum üzerine Türkiye'deki eğilimler temelinde tartışılıyor. Esasında bu millet kavramı çok muğlak bir kavram. Eski popülist ideolojiden, o eski popülist ideolojiden halkından çok daha farklı. Çünkü; o eski popülist ideolojinin yani 30'lar 60'lar popülist ideolojisinin halkçılık temelinde yahut da halk temelinde daha kapsayıcı bir anlayışı vardı. Bu da esasında çok sınırlı, çok belirgin tanım olan bir millet anlayışı var. Bu arkadaşımızın söylediği gibi yani oy verenler millet oluyor, sadakat

gösterenler millet oluyor. O yapı içinde belli bir soğan gibi düşünürsek, o soğanın ortasına lideri koyarsak onun circleları esasında onun milleti oluyor. İlginç bir şekilde partilerden ayrışma temelinde de bunu görüyoruz. Çünkü; örneğin mesela Türkiye’de baş örtüsü olayında da gördük. Esasında eleştirildiği zaman örneğin HES’lerle ilgili olan sürece baktığımız zaman, örneğin oradaki benim Kaz Dağları’na gitmiştim, Kaz Dağları’nda büyük bir facia yaşanıyordu. Oraya baktığımız zaman oradaki mücadeleyi anlamak işte başörtülü işte halkımızın Atatürk mesela “Köylü efendimiz” demişti, ama köylülerin dövüldüğünü görüyoruz. O yüzden de bu millet kavramı böyle genel bir millet, kapsayıcı bir millet değil tamamıyla ideolojik olarak ve seçmen anlamında o seçmen sadakatini gösteren bir yapıya sahip oluyor. O yüzden de kesinlikle bir hani halkçılık, milliyetçilik yahut da vatanseverlik gibi bir yaklaşımın olmadığını görüyoruz. Dış politikada esasında ben bakıyorum. Esas alanım uluslararası ilişkiler olduğu için Amerika’da çok ciddi bir tartışma var. Çünkü hakikaten Trump yönetiminde Amerika zaten gücüyle, hegemonyasıyla ilgili belli sorunlar yaşıyordu, ama ciddi anlamda yapılan tutarsızlıklardan sadece yani ideolojik olarak değil, ama yapılan tutarsızlıklardan işte Suriye’den çekilmek mi çekilmemek mi, Orta Doğu’da kalmak mı kalmamak mı, Doğu Akdeniz mesela Kafkasya’ya bakıyoruz Kafkasya’da 3 tane popülist lider var. Bir tanesi kazanıyor, 2 tanesi yok orda. Trump yok, Macron da yok. O yüzden de baktığımız zaman dış politikada bir başarı olmadığını görüyoruz esasında. Türkiye’de de belli hamleler yapılıyor, ama tam onların son noktası nereye doğru gidiyor orada da soru işaretleri var. Mehmet Kaytaç Hoca’mızın esasında ben de yaş grubu olarak Sex Pistols’ı çok seven birisiydim. Onun referansı hoşuma gitti. Hakikaten de oralardan da gelen esasında müzikte de ilginç tartışmalar oluyor. Yani bu halk ideologları, halk demagogları gibi yeni yeni aktörler var. Bu aktörlerin yazmış oldukları, söylemiş oldukları var. Burada esasında sosyal medyayla popülizm arasındaki ilişki çok çok önemli. Yani burada bu hem öykünün yaratılmasında hem esasında bu servisler, hizmetlerle ilgili algının oluşturulmasında sosyal medya kullanılıyor. Tabii burada sosyal medyayı da biraz ayırmak lazım. Çünkü sosyal medya geniş bir alan olduğu için buna karşı yapılan mücadelelerde mesela Black Lives Matter’da çok fazla kullanıldı Amerika’da örgütlenme düzeyinde olsun. O yüzden de bence tabii yeni yapılan tartışmalardan bir tanesi de bu sosyal medya-popülizm arasındaki ilişki. Bunu da arkadaşlara bu Netflix’teki Cambridge Analytica ve The Social Dilemma diye 2 tane şey var, documentary var. Onları tavsiye ederim. Bunun tabii daha da derinlemesine araştırmaların yapılması lazım. Mehmet Hoca’mız bu soruyu sorduğu için götürebilirim. Mesela orada da hepimizin bir anlamda ürün olması di mi yani bir taraftan esasında modern toplumları bireyin ağırlıklı olduğu, belirleyici olduğu toplum olarak görüyoruz, ama özellikle sosyal ikilemin gösterdiği gibi bu tür dijitalleşmenin çok büyük güçlü hale gelmesi hepimizi biraz panoptikon gibi biraz “Surveillance Capitalism” diye çok iyi bir kitap vardır. O kitapta da anlatıldığı gibi hepimizi ürün hâline getiriyor. Seyretmeye başladığımız zaman esasında hiç bilmeden ürün oluyoruz. O yüzden bir kere varlık olarak, birey olarak modernitenin çok ciddi bir sorunuyla karşılaştığını gördüğümüz için popülist liderler seçim kazanmada bu bağlamda yahut da kendi meşrutiyetlerini götürmede sosyal medyayı yahut da bu tür mekanizmaları kullanarak başarılı olmaya çalışıyorlar. O yüzden bence bire bir ama kompleks bir ilişki var sosyal medyayla-popülizm arasında.

Rabia Karakaya Polat: Evet, belki sosyal medyaya kutuplaşmayı körükleyen bir platform diyebiliriz.

Fuat Keyman: Tabii o da var. Sosyal medya ve popülizm ve ilk arkadaşımızın çok önemli sorusu bu millet kavramı arasındaki ilişki üçgende bakmak lazım. Kutuplaşmayı tabii ki körüklüyor, ama esasında böyle modern toplum bireyin belirleyici olduğu bir toplumdur. Yani bununla ilgili biz bütün işte akademik hayatımızda eleştiriler, ideolojik tartışmalar, söylem tartışmaları yapıldı, ama bugün çok daha farklı bir yerdeyiz. Esasında bugünü anlamak sosyal medyayı yahut da diğer dijitalleşmeyi

biraz ciddiye almak lazım. Çünkü yani belirleyici denen nesnenin ürün olması hatta bunu bilmeden ürün olması bütün hayatı çok ciddi anlamda bir belirsizliğe, bir boşluğa doğru götürüyor. Orada esasında popülist liderlerin bu kutuplaşmayı körüklemeleri bir avantajlarına veyahut da nefret söylemi olsun, diğerleri olsun. Sosyal medya, popülizm, millet kavramı esas bu üçgen tartışılması ve çalışılması gereken bir üçgen. Önemli bir üçgen ama aynı zamanda Trump'ın seçim kaybetmesinden nedenlerinden biri. Bunu ters bularak da çalışması o komplikasyonu da göz önünde tutmamız gerekiyor.

Rabia Karakaya Polat: Evet, Hocam sorulara bakıyorum. Aslında başta ve sonda sıralamasını siz yaparsınız nasıl cevaplayacağınızı önce 2 kişi bu öykü meselesiyle ilgili sorular sordu. Yani “Yeni öykü nasıl bir şey olacak? Ne taraftan gelecek sağ siyasetten mi, sol siyasetten mi gelebileceğini ön görüyorsunuz ve bunun öne çıkan unsurları neler olmalı?” Ödül Celep Hoca'mız ve Suat Teker Hoca'mız sormuş. Daha sonra “Popülizmin tetikleyici faktörleri yani popülizmden nasıl kurtuluruz değil de neden ortaya çıktı?” Bununla ilgili bir soru var. “2008 küresel mali krizin bir tetikleyici olduğunu düşünür müsünüz? “Occupy Wall Street” hareketinin Trump iktidarına giden yolun taşı olabileceği konusundaki görüşlere katılır mısınız? Popülizmin ekonomi politik temelleri liberal düzenin doğal sonucu olan gelir adaletsizliği, yerleşik düzene karşıtlığı beslediği o da popülizmin besleyici olduğu konusunda sizin görüşleriniz nedir?” Bunu da Selva Sol sormuş.

Fuat Keyman: Esasında 1. soru çok çok çok önemli ama yanıtı şu anda imkânsız bir soru gibi. Yani bunu biliyoruz ampirik olarak biliyoruz, siyasi olarak biliyoruz, akademik olarak biliyoruz. Yani dünyanın Avrupa Birliğinin, Avrupa'nın, Türkiye'nin yeni bir öyküye ihtiyacı var. Ciddi anlamda bir öyküsüzlük var. Burada esasında “Economics and Narratives” diye çok önemli bir kitap vardır Nobel kazanmış. Yani bu narrative sadece bir sosyolojik veyahut da sadece bir edebiyat sadece bir hani neutrali olarak düşünülecek bir şey değil. Yani beyinle nöroeconomics aramızda ekonomistler varsa esas bu alan çok tartışılıyor. Yani bir öykü yani insanların bir şeyi kabul etmesi, bir öykü çok önemli. Bir şeyin anlatımında ne kadar doğru olsanız bile esasında bu popülist liderlerin başına gelmesinde bu öykü eksikliği çok önemli oluyor. Yahutta Trump'ın anlatmış olduğu öyküler Mehmet Hocomuz bence Sex Pistols'a referansla önemli bir şey söyledi. Yani doğru bir şey değil, ama onun bir karşılığı olduğu zaman kazanabiliyorsunuz. Yani demagoji o anlamda sadece şey yani bir bizler demagojiyi ‘demagoji yapma’ diye kullanırız, ama bununla ilgili kitaplar yazılıyor. Bu nasıl oluyor? Bu demagoji nasıl güçlü hâle geliyor? Nasıl toplumda karşılığını buluyor? Nasıl? Örneğin; Trump'ta da yani 70 milyonu 74 milyona çıkardı ve kaybederken seçimi esasında ekonomi olarak ve sağlık olarak en kötü durumda olan yerlerden Trump'a çok ciddi anlamda oy çıktı. Yani burada bu öykü hikâyesi, narrative dediğimiz öykü ideoloji değil, o öykü şeyi çok önemli. Fakat bu öyküyü nereden mesela Biden yönetimi çıkartabilir mi? Büyük soru işareti! Çıkartamayabilir bir geçiş dönemi olabilir. Ama öykü bir şekilde şu anda herkesin kafasında olan şey. Öykü nasıl çıkıyor? Hangi öykü nasıl başarılı oluyor? Bu esasında bence psikologlar, sosyologlar, siyaset bilimciler medya orada çalışılması gerekiyor. Bunun tek bir yanı yok. Ama şunu söyleyeyim; yani sol popülizme ben çok fazla inanmıyorum. Sol popülizm, bizim daha gençliğimizde 70'lerde olabilen bir şeydi. Çünkü; o zaman bir ideoloji vardı, bir daha tutarlı bir yapı vardı. Biraz evvel millette konuştuğumuz gibi daha kapsayıcı bir millet anlayışı vardı. O yüzden o milleti sağ mı yapmak, sol mu yapmak diye. Bugün esasında benim de tanıdığım biraz toplantılara da katılıyorum. Yani madem sağ popülizm güçleniyor; o zaman sol popülizm yapalım yani solla halkı birleştirelim. Bence öyle bir şey yok. Yani öyle bir yönetim tarzı yok. Soldan gelen son dönemde de baktığımız zaman yahut da bugün Meksika'da o tartışmalar da yapıyor. Esasında hani öyle soldan bir lider gelip hani Trump gibi veyahut da bir yani Modi gibi yönettiği zaman onun başarı şansı o yüzden son 4. ve 5. madde önemli olarak 4. sü başarılı oluyorlar. Yani burada bence sol popülizmi ya da popülizmi solla articulate

etmenin bir başarı şansı olduğunu düşünmüyorum. Fakat bu yeni öykü ne olacak? Yani Türkiye üzerine yapsaydık mesela Türkiye’de bu güvenlik temelinde, Türkiye’nin bu son dönemlerde geçtiği yapıda. Burada bizim gençliğimizde alt üst seviyelerde devletin ideolojik diziler çok önemli. Yani televizyonun kullanılması, sosyal medyanın kullanılması yani anlatılan öyküler. O yüzden de bence Türkiye’de şu anda ne iktidarın ne de muhalefetin bir öyküsü var. Böyle bir boşluk var. Fakat bu öykünün yenisinin ne olacağı bence mesela genç işsizlik çok önemli. Toplum psikolojisinin bozulması, toplumdaki bu kırılmalar, kaygılar, endişeler, içe kapanmalardan bunu “Bir Başkadır” dizisinden sonra mesela aşırı bir şekilde ilginin artmasını da yaşadık. Umudun olması, güvenin olması yani güven nasıl inşa edilecek? Umut nasıl inşa edilecek? Burada toplum psikolojisi giderekten çok daha önemli hâle geliyor sosyolojiyle birlikte. Yine baktığımız zaman bir takım şeyler çok değişiyor, ama ana felsefi tartışmalar adalet kavramı, özgürlük kavramı bunlar bence çok önemli oluyor. O yüzden de ben felsefenin, psikolojinin özellikle toplum psikolojisinin bunların daha da yükseldiği oralardan çıkan bir yaratıcı. Bunu gençler yapacak yani sizin burada katılan arkadaşlarımız yapacaklar. Bu böyle siyasi bir liderin yapacağı bir öykü değil. Bu böyle olacak ve üzeri dokunmaya başlayacak. Böyle çabalar var. Kentli Türkiye’yi yönetmek bence Türkiye’nin kentli olmasını vurgulamak yeni öykünün en önemli noktalarından bir tanesi. Bunu seçim sonuçlarına baktığımız zaman da görüyoruz. Çünkü; kentli, orta sınıflı, eğitilmiş Türkiye başka bir Türkiye istiyor. Öbür taraftan hani bu seçim sonuçlarına demografisine ve sosyolojisine baktığımız zaman da görüyoruz. Orada 2 tane öykü var, ama ikisinin de tam öyküsü yok. Avrupa Birliğinin içe kapanmasını Rabia sen hem İngiltere’de hem de Avrupa temelinde Suriyeli mülteciler konusu örneğin yani tamamıyla içine kapanmış, tamamıyla İslamofobik, tamamıyla yabancı düşmanı bir Avrupa’ya doğru, bir Avrupa Birliğine doğru götürdü Avrupa’yı bu öyküsüzlük ve öykü yaratamama ama bundan nemalananlar sadece liderler değil, işte Hollanda’da gördüğümüz, Avusturya’da gördüğümüz, farklı yerlerde gördüğümüz yeni sağ aşırı ırkçı liderlerin güçlenmesi oldu. Aynı uluslararası sistemdeki öykünün boşluğu da mesela Rusya’nın, Çin’in giderekten güçlenmesini özellikle Rusya’nın bazı yerlerde güçlenmesini ortaya çıkardı. Şimdi; böyle olunca esasında öyküye gerek var. Bence en temel sorunlardan bir tanesi yeniden demokratikleşmenin de en önemli boyutu bu olacak. Yani nasıl güvenli, nasıl umutlu, nasıl kaygılardan ziyade benim ahlaki ve erdemli bireyler dediğim benlik dediğim bu sivil toplumu güçlendiren kapsayıcı olan bunu nasıl yaratacağız? Bununla ilgili tartışma var. Burada esasında ben, bizler tabii çalışıyoruz, ama Türkiye’deki arkadaşların Türkiye’deki tartışma zemininin genç arkadaşların yaptığı işlerin çok önemli olacağını düşünüyorum. Son olarak; o 2. soru tam şeyi neydi? Çok uzun konuştum öykü ama öykü çok önemsedim bir şey esasında üniversitelerin geleceğiyle de çok önemli olduğu için hangi alanlarda ilerlenecek, hangi alanlarda fakülteler yeniden yapılacak, hangi alanlarda yapılacak? Onunla da ilgili öykü sorusunun nasıl olacağı, nasıl bir öykünün yaratılacağı.

Rabia Karakaya Polat: Evet. Bunun dışındaki soru popülizmin tetikleyici faktörleriyle ilgiliydi. Neden ortaya çıkıyor ve ekonomik kökenleri?

Fuat Keyman: Evet, yani bu da esasında Trump tabii aktör olarak çok kötü yönetti. Bu bizim şeyimiz vardır. Yapı aktör şeyi vardır metodolojide. Yani Trump esasında bir sonuçtu. Yani 1945’te kurulan düzenin bugün artık hiçbir soruna yanıt verememesi gibi bir sonuçtu. Kapitalizmin mesela özellikle neoliberalizmin tamamıyla bir felaket ortamı yaratması yani mesela bizi izleyen arkadaşlarımız var. Ben de Sabancı Üniversitesinde evelden Koçta, Bilkente çalıştım. ODTÜ’lüyüm. Şimdi gençlerle baktığımız zaman korkunç bir genç işsizlik var. Yani derslerimizi yapıyoruz. Pırlanta gibi öğrenciler geliyorlar. Fakat üniversiteden Işık Üniversitesinden mezun olunca ben iş bulacağım diye bir şey yok. Sabancıdan mezun olunca ben iş bulacağım diye bir şey yok. O yüzden de yani sadece kapitalizm değil neoliberal kapitalizm bu son dönemlerde yaşananlar

iş bulamazsan iş bulamazsın şeyi yahut da bu Covid-19'da bu neoliberalizmin büyük bir çöküntüye uğraması ve hakikaten çok güvensiz bir ortam yaratması. O yüzden de toplum psikolojisi çok önemli oluyor. Yani bu endişeli vatandaşlar, kaygılar, korkular, güvensizlikler. Burada tabii Naomi Klein'in şok doktrinini denen şoklar da yaşandı. Mesela 2001 11 Eylül'de şoktu. 2008 dünya ekonomisi hâlâ devam ediyor küresel anlamda. Bu kriz şoktu. Bunun yarattığı büyük bir gelir dağılımı adaletsizliği, zenginle fakirin arasındaki şeyin farkın çok artması. Dünyada %48 oranında yani 3 küsur milyon insan günde 2 dolardan az bir şeyle yaşıyor. Mesela benim takip ettiğim ekonomide Joe Stiglitz'in ekonomide derslerimde kullanıyorum. Avrupa Birliği ülkelerinde yani Joe Stiglitz gibi reformist bir adam radikal konuşuyor. Avrupa Birliği ülkelerinde bir inek için verilen günlük subsidiary esasında günlük 2 Euro. Öyle bir şey oluyor ki Avrupa Birliği ülkeleri içinde bir inek olmak dünyada 3.5 milyar insandan daha avantajlı oluyor. Çünkü; sizin 2 Euronuz var. Dünyadaki %47 oranındaki insan günde 2 dolardan azla yaşıyor. Yani böyle büyük bir neoliberalizmin yarattığı yoksulluk, işsizlik, adaletsizlik, gelir dağılımında işte bu Thomas Piketty'in yazdıkları gibi müthiş şok doktrinleri var. Ve en son olarak da esasında Arap Baharı ve sonrasında yaşanan büyük trajedi, insan trajedisi göçmen olabilir Rabia senin çalıştığın 65 milyon refugee var dünyada. Yani bizde 5 milyon refugee var. Bunlar artık böyle göçmen değil. Bir yerden bir yere giden değil. Kendi evlerinden zorunlu olarak ayrılma durumunda olan ve son olarak tabii ki iklim değişikliği var. Zaten Amerika'daki yeni yapılanmaya baktığımız zaman bunların hepsini görebiliyoruz. Artık bunlara yanıt veremezseniz siz bunu yönetemeyeceksiniz. O yüzden tabii ki popülizm tabii ki bu liderler bir sonuç. Yani o anlamda dünyadaki neoliberal yapının büyük yaratmış olduğu boşluk ve kaotik ekonomik anlamda kaotik durum, iklim değişikliği, yaşanan şok doktrinler ama tabii en önemlisi biraz da kendi ülkemizde olduğu gibi benim katıldığım demokrasiyle ilgili yani İngiltere'deki, Amerika'daki gelişmiş demokrasilerle ilgili yıllık yapılan toplantılar var. Demokrasinin... Foundationı vardı mesela demokrasinin geleceğiyle ilgili onlara ara ara katılıyorum. Oralara baktığımız zaman bir kere varolan partilerle toplum arasında korkunç büyük bir kopukluk ve güvensizlik var. İngiltere'de de muhafazakâr partiye kimse güvenmiyor, işçi partisine kimse güvenmiyor. Türkiye'de olduğu gibi Amerika'da da mesela seçimler oluyor, ama Covid-19 olmasaydı, bakın esasında cumhuriyetçilere ve demokrat partiye yapılan yani üye sayılarına, şeylerine bakın. Büyük bir güvensizlik. Parlamenter demokrasinin var olan 'establishment' dediğimiz, var olan yapının çok ciddi bir krizi ve yarattığı güvensizlik var. O yüzden bu güvensizlik ve boşluk durumlarının sonucunda hatta bu bağlamda ortaya çıkan kutuplaşmanın sonucunda esasında Trump kazandı. Kendi partisine ve esasında demokratları Hillary Clinton'ın çok kötü yönetimine karşı. Macron kendi partisi değil mi ve diğerlerine yarı başkanlık sisteminde parti üstü gibi. Modi'ye bakıyorsunuz parti üstü gibi, Putin parti üstü gibi. Türkiye'de de başkanlık sistemine geçince ya bir Ak Parti var bir de Hükûmet Cumhurbaşkanlığı Sistemi var. Bu aslında gidip gelmelere baktığımız zaman Ak Partinin o eski bizim konuştuğumuz biz çalışırdık, yapardık Ak Parti üzerine. Şimdi Ak Parti üzerine çalışan çok fazla yok. Başkanlık sistemi üzerine çalışılıyor. Şimdi öyle olunca siyasi partilerin temsili demokrasinin var olan yönetim sisteminin hem uluslararası olarak yani 1945 sonrası o liberal demokrat şey yapı hem ülkelerde çok ciddi bir krizi yarattığını görüyoruz. O krize girmenin sonucunda ortaya çıkıyor. Ama burada öykü bence çok önemli olacak. Çünkü o çıkışta güçlendiler. Şimdi yavaş yavaş işte bu Trump yönetimi ve Biden'ın kazanması o yüzden her tarafta bir etki yarattı. Bu yeniden demokratikleşmeye doğru, kurumların güçlenmesine doğru gidebilecek mi? Ama orada bence artık kurumlar çok önemli olmakla birlikte kurumlar siyasi partilerden daha çok hukuk gibi kurumlar, yerellikler gibi kurumlar, sivil toplum gibi kurumlar ve buna bağlı olarak esasında bu işte içe kapanma, endişe, korkudan umuda dönüşecek, sosyal uyumu arttıracak yeni bir öykünün yaratılacağı yeni bir toplumsal hareketlenmenin olması diye düşünüyorum. O yüzden bir sonuç, ama bu sonuç esasında hem krizin sonucu hem de esasında bütün dünyada gerekli gördüğümüz yeni yapılanmanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor ki; işte Covid-19 bunun son noktasıydı esasında.

Rabia Karakaya Polat: Boğaziçi Üniversitesinden Asım Karaömerlioğlu, Asım Hoca neopopülizmin nasıl günümüzün, zamanın ruhu hâline geldiğinden bahsedecek. Buyurun Hocam.

Asım Karaömerlioğlu: Çok teşekkür ederim. Işık Üniversitesine de çok teşekkür ederim. Böylesi önemli bir konuyu ele almak Türkiye’de son derece önemli. Ben hemen uzatmadan konuya gireyim, zaten zaman az. Bir de ben yarın zannediyordum. Ödül aradı demin telefonla birden paldır küldür çok da hazırlanamadım, ama çok uzun zamandır çalıştığım bir konu bu. Benim doktora tezimde popülizm. Rus popülizmini uzun yıllar inceledim. Dolayısıyla sevdiğim bir konu popülizm. Şimdi; 1967 yılında London School of Economicste LSE’de popülizm üzerine bir toplantı yapılıyor. Bu toplantıya katılmayan zamanın kalburüstü entelektüelleri yok. Burada hemen hemen herkes bu konferansı bilir. Bu konferansta çıkan tek bir sonuç var. Popülizm üzerine monolitik, popülizmi açıklayabilecek bir şey söylenemez. Popülizm o denli böyle heterojen bir konudur ki buradan “Ortak bir tanımına popülizmin ulaşılması mümkün değildir” diye bir sonuç çıkar. Hakikaten de baktığınız da işte ne bileyim Rus popülizmi, Amerikan Halk Partisi, Türkiye’deki halkçılık hareketi bunların ortak bir yönünü bulmanız mümkün değil. Dayandıkları sosyal sınıf, söylem neresine bakarsanız bakın burada ortak bir şey bulamıyorsunuz, ama bugün çok farklı bir durumla karşı karşıyayız. 2010’lardan itibaren dünyada derin bir değişim başladı ve 2016 yılında Amerika’da Trump’ın seçilmesiyle bütün dünyayı kasıp kavuran adeta bir siyasi ‘zeitgeist’ yani Goethe ve Hegel’in tabirini kullanırsak zeitgeist bu zamanın ruhu olmuş bir hareket var karşımızda popülizm. Amerika’dan Rusya’ya, İngiltere’den Hindistan’a, Türkiye’den Brezilya’ya dünyanın neresine bakarsanız gerçekten böyle bütün dünyayı sarsan bir hareketle karşı karşıyayız. Şimdi; bu hareketin birtakım özellikleri var. Bütün arkadaşlar da bu özellikleri söylüyorlar ama ben daha çok biraz dünya tarihçiliği gözüyle meseleye bakarsak ne görebiliriz? Bunu anlamaya çalışıyorum aslında. Şimdi; dünya tarihçiliği gözüyle bakarsak şunu düşünmemiz lazım. Bir fay hatları düşünün. Bütün dünyadan geçen fay hatları fakat bölgelerin zeminlerine göre farklılıklar gösteriyor, ama fay hattı diyelim ki popülizm. Bu popülizm farklı yerlerde benzer özellikler gösteriyor. Şimdi; önce bu benzer özellikler var mı gerçekten? Yani bütün dünyadaki popülist hareketlere üç aşağı beş yukarı ortak birtakım özellikler gösteriyor mu? Bir bunu saptamak lazım. Bunun cevabı; evet gösteriyor. Nedir bu ortak özellikler? 7 tane ortak özellikleri var arkadaşlar bunların ve bu ortak özelliklerini gösteriyor. Eğer bu 7 ortak özellik var ise demek ki, dünya tarihçiliği gözüyle ortak bir fay hattının olması gerekir ki, bu ortak fay hatlarını saptamamız gerekir. Dolayısıyla ben aslında çok zor bir soruyu uzun zamandır, epey uzun zamandır düşünüyorum ve bu konuda çalışıyorum. Şimdi; ilk başta bu ortak özellikler nedir? Yani o derindeki fay hatlarının ürettiği ortak şeyler. Arkadaşlar da bahsettiler. Bunlardan bir tanesi; halk ve elit ayrımı. Bütün popülist hareketler bu halk ve elit ayrımını gösteriyorlar. Yani bunu kullanıyorlar. Fakat burada çok tabii detaylı analiz yapmak lazım. Bu ayırmada ta Yusuf Akçura’dan Gökalp’e, Rus narodniklerinden herkesin kullandığı bir ayırım ama bugünlerde bu ayırım daha bir kultur kumpft bazında oluşturuluyor. Ve dikkat edin Trump’ın dediği bir laf vardır: “I love the poorly educated” diye. İşte burada Ahmet Davutoğlu’nun nasıl devrildiğini hatırlayın: “Hocalara güven olmaz, okumuşlara güven olmaz” yani burada mesela bakıyorsunuz Trump’ın kabinesi milyarderlerden oluşmuş bir kabine ama kimse onlara “Aa bunlar elitler” falan demiyor. Çünkü günümüz popülizmi elit-halk ayrımını daha çok college educated, educated kultur kumpft vesaire ekseninde oluyor. Çok uzun uzadıya bir konu bunun tarihi çok eski Rousseau’dan başlar bu halk-elit ayrımı ama bütün global popülist hareketler de bu var. İkincisi, majoritynin çoğunlukçuluğun diktası Tocqueville’den alabiliriz hemen hemen bütün popülist hareketlerde mademki biz çoğunluğuz, biz istediğimizi yapabiliriz. Tabii bu onları biraz otoritaryan bir biçime sokuyor. Ortak özelliklere bakıyoruz. Üçüncüsü, yani çok çok dar bir demokrasi tarifleri var. Bütün bu popülist hareketlerin ve bu daha çok böyle seçimdeki başarı, sandık sandık ne kadar oy atıldı?

Buna bakılıyor oysa biliyorsunuz demokrasi bir kurumlar rejimidir, bir 'checks and balances' rejimidir. Ondan sonra bunun pek çok özellikleri vardır. Yani popülistler için dünyanın her yerinde seçimlerin adil bir seçim olup olmadıkları çok önemli değildir. Hatta seçim sonucu kendilerine favor eden bir şekilde çıkmazsa da bu seçim sonuçlarını tanımazlar. Bunun dünyada örnekleri çok fazla ve zaten önümüzdeki süreçte de eskiden böyle diji demokrasi, burjuva demokrasi diye çok küçümşenen demokrasinin yani çok basıcılarının bile olup olmaması ve neden ve nasıl olacağı üzerine tartışmaları göreceğiz, şimdiden de görmekteyiz. Dördüncüsü, bu popülist hareketlerin hemen hemen hepsi bir anti-establishment yani müesses nizama ister gerçekte ister retorikte karşı olan. Böyle bir söylemi dillendirenler ve bu kişilere de baktığınız da Erdoğan'a bakın, Orbán'a bakın, Modi'ye bakın hatta Trump'a bakın bunlar aslında müesses nizamın içinden gelmiyorlar. Yani müesses nizam mesela Amerika'da liberaller ve muhafazakârlar yani Trump liberal elbette değil, ama inanın klasik geleneksel bizim bildiğimiz anlamda muhafazakâr da değil. Aslında liberaller kadar klasik muhafazakârlar da büyük bir derin bir kriz yaşıyor. Demirel müesses nizamın içinden mi geliyordu? Köylü çocuğuydu. Hayır. Demirel, evet köyden çıkmıştı, ama müesses nizama içselleştirilmiş biriydi. İngilizcesi senden benden daha iyi bir İngilizceye sahip vesaire vesaire birisiydi. Tayyip Erdoğan kesinlikle marjlarından geldiğini müesses nizamın dışından geldiğini eski müesses nizamın. Kendi müesses nizamı var şimdi söyleyebiliriz. Demek ki bir müesses anti-müesses nizam karşıtlığı da var. Tabii ki bir anti küreselleşme var. Bunun detaylarına bile girmiyorum. Bütün popülist hareketlerde bir böyle millici, yerlici bir damar olduğunu görüyoruz. Altıncı ortak özellikleri bunların, sürekli her şeyi böyle birbiriyle uzlaşmaz, toplamı sıfır eden böyle ikili beyaz-siyah, biz-siz, şeytan ve iyi, iyi ve kötü gibi bir 'existential' varoluşsal 'binary' dualizmler üzerine oturtuyorlar her şeyi. Yani 'the winner takes it all' mantığı bunlarda var. Kazanan her şeyi alır; kaybeden hiçbir şeyi alamaz. Oysa gerçek hayat biliyorsunuz Yin ve Yang gibi birbirleriyle rekabet eden erkek ve dişi gibi olabilir. Ondan sonra birbirleriyle rekabet eden ama birbirlerini tamamlayan tarzlarda oluşur. Hayır, popülistler için biz ve siz vardır. Bir taraf olan bertaraf olur. Bu söylem hepsinde vardır. Tabii ki en son özellikleri de bu popülist hareketlerin bir 'post truth' denilen gerçek ötesi bir söylem. Burada yani gerçeklikle hiç alakaları olmaz. Trump'a bakın; bir cümlesinin içerisinde 5 tane yanlış ve de yalan görebiliyorsunuz. Şimdi; bakın bu 7 tane özellik bütün popülist hareketlerde var ve bunlar dünyada mantar gibi çıkıyorlar. 2010 yılından sonra ben baktım, veritabanlarının hepsini inceledim. Ebsco'yu, Web of Science'ı şunu bunu 2010'dan sonra popülizm konseptinin aranması ve popülizm üzerine yazılarda korkunç büyük bir sıçrama var. Demek ki biz dünya tarihi açısından bir popülist 'zeitgeist' döneminden geçiyoruz. Bana göre bu 1945'te başlayan yeni dünya düzeninin son düzlüğüdür. Yeni bir dünya pandemiyle de birlikte kurulacaktır. Bu son düzlüğe de biz popülist rejimler üzerinden girdik. Peki, o zaman daha büyük mesele yani daha asıl dipteki dalgalar nedir? Bu dipteki dalgalara bakalım. Bunlardan birincisi arkadaşlar, benim 'The decline of the middle' dediğim merkezin çöküşü. Şimdi bu merkezin çöküşü çok işte özellikle politik iktisat bağlamında orta sınıfların çöküşü diye algılanır, ama bizim bugün gördüğümüz şey sporda, sosyal medya popülerliğinde, web sitelerinin tıklanma oranında, yeteneğin coğrafi dağılımında her düzeyde, hayatın her düzeyinde biz ortak katmanların yok oluşunu görüyoruz. Bunun nedeni dipten gelen internet devrimidir ve esasında popülizmin de derinlerinde bu dipten gelen internet olayı çok ciddidir. İnternetin gelişimiyle eski kitle toplumları 'mass society'ler yerini network toplumlarına bırakıyorlar. Şimdi bakın; kitle toplumları dediğiniz bu eski toplumlarda buralarda Gauss dağılımında olduğu gibi her şey ortalamaya, meridyana yakınsıyor. Böyle bir dağılımında merkezde olanlar ortak katmanlar büyür, gelişir. Ama internet çağının ağ toplumu az kişinin çok büyük bir başarıya imza atmasına daha uygundur. Merkezi olmayan karar verme tarzı ironik olarak yani internet yani esasında daha böyle demokrasiyi getirecek, merkezi değil vesaire esasında bu sistem örneğin; internet trafiğinin birkaç internet sitesi tarafından muazzam bir şekilde tekeli konumunda görüldüğü gibi çok az sayıda olanın orantısız başarısına yol açmasına müsaade eden bir sistem.

Dolayısıyla merkez denilen şeyler çok ciddi merkez yıkılıyor yani tam kutuplaşma değil. Kutuplaşmaya birazdan geleceğim. Bunlar ikisi farklı kavramlardır aslına bakarsanız. Şimdi dolayısıyla merkezin yok olması biraz da internetin getirdiği her türlü iletişim ve sosyal akışkanlığın evrimsel seçim baskılarıyla internetin getirdiği aşırı hız yüzünden çok hızlı kutup üretmesi olabilir. Yani şöyle düşünün; seçilimi bir sınav ya da bir oyun gibi düşünürsek ne kadar çok ve hızlı oyun oynanırsa ortadaki dağılım o kadar uçlarda toplanma eğilimini gösteriyor ve o kadar da kutuplar oluşabiliyor. Dolayısıyla hızla evrilen sistemlerde çok yönlü ve dinamik değişim her türlü sosyal ve siyasal denge durumunu sürekli aşındıracağı ve yeniden biçimleyeceği için doğal olarak merkezin varlığı sürekli kaygan bir zemin üzerinde oynamak durumunda kalıyor. Şimdi; öte yandan varoluşsal sorunların hayatta kalmanın sıkıntılı olduğu dönemlerde de merkez daha çok çöküyor. Zor sınavlarda görünen bir olguyu hatırlatan bir şey bu arkadaşlar. Sınav zorlaştıkça en yetenekliler diğerlerine göre farkı açarlar. Şimdi bakıyorsunuz; hakikaten böyle zor durumlardan geçiyoruz. Pandemiler, 2008’de yaşanan ağır resesyon, dünya kaynaklarının hızla azalması, ekosistemlerin çöküşü hayat memmat seçimlerinin olduğu yerlerde doğal olarak 2 seçenekli bir durum pekişiyor. Ve sistemler %50-50 dağılıma temayülü gösteriyorlar ve gerçekten de görüyoruz, bakıyoruz; dünyada o denli 51’e 49, 50’ye 50 yani bu çok dünya tarihinde gözümüze çarpan bir şey değil aslına baktığımızda. Dolayısıyla eskiden yani 1945’ten 2010’lara kadar eskiden böyle ortada büyük bir merkez vardı. Bu merkez aşırı uçları da törpülerdi, eritirdi, sistemin içine dâhil edebilirdi. Merkez bir kere kendi etkileriyle ya da karşılaştığı tepkilerle bir biçimde sistemi dengede tutardı. Bugün böyle bir durum hayatın bütün vehçelerinde yok. Dolayısıyla dipten gelen dalgaların bir tanesi bu. İkinci dipten gelen dalga, çokça konuşuluyor: Kutuplaşma. Şimdi; kutuplaşma da dünya tarihinde görmediğimiz bir şey değil. 1970’lerde de kutuplaşma var. Fakat bugünkü kutuplaşma yine biraz daha değişik bir kutuplaşma. Yani eskiden baktığımızda 1970’lerdeki kutuplaşmada mesela daha çok Türkiye örneğini düşünelim. İşte sosyalistlerle ülkücüler gençler yani sokaklarda çok sert bir şekilde birbirlerine girerlerdi, ama bugünkü kutuplaşmaya baktığımızda çok farklı. Bugün kitleler kutuplaşmış durumda yani ne bileyim benim 80 yaşındaki annem inanılmaz derecede siyasallaşmış durumda. Annem hiçbir zaman 1960’larda, 70’lerde böyle çok ciddi siyasallaşmış değildi. 94 yaşındaki dayım işte “Ben şunu şunu şunu görmeden inşallah ölmem” diye her gün gazete okuyor ve pasaport ticareti var. İnsanlar toplumlarının belirli kesimleriyle beraber yaşamak artık istemiyorlar. Bu çok milyarlarca dolarlık bir sektör olmuş durumda pasaport ticareti. Bu eskiden daha çok gördüğümüz bir şey değildi. Eskiden daha çok elitler arası kutuplaşmayı çok daha fazla görüyorduk. Bugün din, etnisite, kimlik, aile ve cinsellik yaşam biçimi tarzı kutuplaşmalar ideolojik kutuplaşmaların önüne geçti. Yani biz bugün artık Soğuk Savaş’ta gördüğümüz o kapitalizm-sosyalizm karpışması gibi eksenler üzerinden bir kutuplaşma görmüyoruz. Şimdi; bu kutuplaşmanın da çok değişik nedenleri var. Bir tanesi şu; kimlik siyaseti uygulandı dünyada çok uzun yıllar 1980’lerden beri kimlik siyasetinin merkezinde insanların neredeyse değiştirmeleri imkânsız özellikleri duruyor. Eğer siz çok uzun yıllar böyle bir siyasi süreç işletirseniz. Bunun sonucunun kutuplaşmaya gitmesi biraz da kaçınılmazdır. Kutuplaşma olgusunu dünya çapında gündeme getiren meselelerden bir tanesi de grup kutuplaşması. İşte Cass Sunstein’in çok hoş bir çalışması var. Birbirleriyle benzer düşünen insanları bir yerlerde topluyorlar ve bunlar konuştuğunda kendilerine daha fazla, kendi düşüncelerine inançlarının daha çok arttığını görüyoruz. Dolayısıyla o birbirleriyle dokunmadan daha bir noktada daha az kutuplaşmış iken daha fazla kutuplaşmaya başlıyorlar. Bu da sosyal medya dediğimiz bugün sistemlerin algoritmaları biliyorsunuz “birbirlerine daha yakın olan insanları birbirleriyle konuşturuyor”. Dolayısıyla da kutuplaşma olgusu biraz tabii çok ciddi bir şekilde aynı zamanda bu post-truth siyasetini de belirliyor. Çünkü; bu post-truth yani gözünüze baka baka yalan söyleme eğer kendi kabileniz dışındaki insanların ne düşündüğünün hiçbir önemi yok ise eğer istediğiniz tarzda yalan söyleyebilirsiniz. Zaten sizi destekleyenler siz yalan söyleyince bile sizin kabileniz içinde bunu görmezden geleceklerdir. Dolayısıyla,

Rabia Karakaya Polat: Asım Hocam, çok özür dileyerek toparlamanızı rica edebilir miyim? Çok az zamanımız kaldı.

Asım Karaömerlioğlu: Evet. Çok az zaman kaldı. Toparlayayım o zaman hemen, dolayısıyla bu kutuplaşma, bu bütün yine merkezin yok oluşu gibi internet üzerinden ve sosyal medya marifetiyle bütün seçim mekanizmalarının hızlanmasıyla ve enformasyon chamberlerinin yani herkesin benzerlerin benzer bilgi ağıyla beslenmesiyle çok alakalı. Kutuplaşma, aynı zamanda coğrafi eksende de var. Kutuplaşma, aynı zamanda başka eksenlerde de var. Zamanım kalmadığı için bunları biraz geçiyorum. Demek ki 2 fay hattı belirledik. Birisi, merkezin çöküşü ama her yerde merkezin çöküşü. İkincisi, kutuplaşma. Üçüncüsü, klasik liberal fikirlerin çöküşü. Bunun detaylarına isterseniz sonra girebiliriz, ama 1945'te oluşan tırnak içinde liberal diyebileceğimiz sistemler çöktü. Bana göre uzun bile sürdü. Liberalizm insan doğasına çeşitli nedenlerden çok yatkın bir şey değildir. Çünkü milyonlarca yıllık insanın evriminde birey denilen bir şey sadece son 200 yıldır vardır. Bizim kodlarımız daha böyle başka biçimde oluşturulmuştur. Bunun detaylarına girecek vaktim yok, ama liberal sistemin çöküşü. Dördüncüsü, dış göç olgusu. Bunun detaylarına girmeyeceğim. Göçün özellikle 2015 sonrası Amerika'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yeni bir kültürel panorama yarattığını ve siyasetteki dinamikleri yeniden şekillendirdiğini gördük ve görüyoruz. Beşincisi, tabii ki küreselleşme ve onun getirdiği ekonomik ve küresel sorunlar demek ki 5. fay hattı bu. Altıncısı da, arkadaşlar Amerika'nın artık küresel olarak hegemonyasını kaybetmesi. Bunu şunun için söylüyorum. Amerika'nın ya da isterseniz tüm dünya tarihindeki hegemonik güçler diyelim. Bu hegemonik güçler, dünya sisteminin temel direklerini ayakta tutarlar. Mahallenin ağır abisi mahalleye bir düzen getirir diye düşünebiliriz bunu. Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya sisteminden geri çekilmesi ki Trump bunun tabii uç örneği olarak zaten yaptıklarıyla da ortada. Dolayısıyla daha millî ve yerli bir takım hareketlere yer açabilen ve Amerika'nın o kendi 1945'te ilan ettiği Yeni Dünya Düzeni'nin aslında kendi kendine de biraz baltalamasını getiren bir durum var. Şimdi o zaman Rabia Hocam toparlayayım ben. Yeni bir durumla karşı karşıyayız. Popülizm bu dünyanın 'zeitgeist'i' olmuş durumdadır. Ortak noktaları var. Geçmiş popülizmlerle bunu kesinlikle karıştırmayın, alakası yoktur. 1950'lerde, 70'lerde Latin Amerika bağlamında yazılmış capitalism and populism vesaire makaleleri size hiçbir şey anlatmaz. Yeni bir dünya var. Bu yeni dünyanın analizinin yapılması lazım. 7 tane ortak özellik gösteriyorlar. Her yerde gösteriyorlar. Demek ki fay hatları var. Bu fay hatları 6 tane merkezin çöküşü, kutuplaşma, klasik liberalizmin ve liberal sistemin çöküşü, göç, küreselleşmenin yarattığı sorunlar ve Amerika'nın hegemonyasının çöküşüdür. Çok ilginç bir dönem yaşıyoruz. 2020 seçimleri çok önemli bir seçimdi Amerika'da. 2016'da bir dünya hegemonik gücü olarak çıkan popülizmin bundan sonra nasıl evrileceği yine buna benzer büyük altüst oluşlarla belirlenecektir. Dinlediğiniz için çok çok teşekkür ederim.

Y. Alper Ecevit: Öncelikle konferansı düzenleyen Işık Üniversitesine ve emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Pandemi sürecinde yapılan her akademik faaliyet açıkçası alkışlanacak bir çaba bence. Sunum evet Emine Özal'dı. Aslında biz böyle Ecevit ve Özal olarak 90'ların, 80'lerin imkânsız koalisyonunu başaracaktık, ama pandemi ona da engel oldu. Bu süreç içerisinde ertelenen konferans sonucunda co-authorın soyadı da değişti. Dolayısıyla bugün bu isimlerle karşınızdayız. Kendisi de yüksek lisansına bizim bölümümüzde devam ediyor. Tabii Türkiye'de popülizm panelinin içerisinde Fransa'yı sunacak olduğum içinde Ödül Hoca'dan panelin sonunda bunu bağlamasını bekleyeceğim. Kendisine bu şakayı yapacağımı da önceden haber vermiştim. Şimdi; öncelikle şöyle söyleyelim. Yani popülizmi etkileyen sebepler arasında siyasal güvenin olduğuna dair literatürde genel bir kanı var. Bundan kastımız hükûmete, parlamentoya ve siyasi partilere olan güvenin azaldığı durumlarda popülizm dalgasının, popülist tutumların arttığına

dair literatürde yerleşik bir tavır var. Bu tabii ki tek faktör değil. Diğer birçok faktöründe bu konuda etkili olduğunu literatür aynı şekilde koyuyor. Fakat bizim daha evvel yaptığımız Ekrem Karakoç'la bir çalışmada da biz yarı başkanlık sisteminin yani kurumsal bir faktörün siyasal güven üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştuk ve yarı başkanlık sisteminin içerisinde var olan kurumsal ikili meşruiyet yani iki hem meclisin hem cumhurbaşkanının bir siyasal meşruiyet taşıması seçimler nedeniyle ve doğal olarak bundan kaynaklı hükümet içi çatışmaların daha fazlalıkla gerçekleşiyor olması nedeniyle siyasal güveni 'undermine' ettiğini azalttığına dair de bir fikrimiz vardı. Şimdi; bu çalışmamızda da biz aslında Emine ile yola çıktığımızda, Fransa'da hani yarı başkanlık olan bir yerde, acaba popülizmin artmasında yarı başkanlığın kurumsal bir faktörün etkisi var mı? Bu tabii ki diğer faktörlerin önemsiz veya 2. planda olduğu anlamına gelmiyor. Sadece biz burada bir additional, bir ek olarak, ilave olarak acaba kurumsal yapıda bazı şeylere, problemlere sebep oluyor mu? Tabii yarı başkanlık sistemine alternatif parlamenter sistemleri bunu anlatmamın şu aşamada gereği yok. Bir 5-6 dakikalık kısmı okuyarak açıklamak istiyorum. Çünkü; online sunumlarda yaşadığım konsantrasyon problemi var doğrusu onu aşmak için okuyarak ve zamanı da etkili bir şekilde kullanmak adına bu yolu tercih ettim. Sarı Yelekliler protestolarını öne aldık ve onu anlatmaya gelirim. Macron'un cumhurbaşkanı seçildiği seçimlerden sadece birkaç ay sonra 2018 yılının Ekim ayından itibaren ortaya çıkan ve tüm ülkede gerçekleşen Sarı Yelekliler protestoları uzun bir süre devam etti. Birçok değerlendirmeye göre yarı başkanlığın kurulduğu 1958'den sonra 5. cumhuriyetin yaşadığı en büyük hükümet karşıtı eylemler. Protestoların ilginç noktalarından biri kısa bir süre önce popülist alternatif biri iktidar olmuş iken Le Pen'i kastediyoruz. Onu ciddi bir farkla yenen Macron'un bu sefer daha geniş bir kitle tarafından hedef tahtası hâline getirilmesi oldu. Protestolar özellikle Fransa Cumhurbaşkanı Macron'u kişisel olarak hedef almış ve hükümetini görevi bırakmaya çağırıştır. Enflasyon ve devlet tarafından talep edilen vergiler ile birlikte halkın alım gücünün düşmesi ve artan işsizlik oranları gibi ekonomik sorunları öne çıkaran ve göçmen karşıtlığına zaman zaman vurgu yapan protestocular sokaklarda seslerini duyurmaya çalıştılar. Gösterilere katılan kitlenin sosyo-ekonomik durumuna bakıldığında genellikle küçük kentlerden gelen, orta ve alt sınıfa ait, geçim sıkıntısı çeken özel sektörde çalışan veya emekli vatandaşlar oldukları görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçilen ilk durumda sağcı aday Marine Le Pen'e oy verenlerin yaklaşık %80'leri 84'ü, tam tersi tarafta sol parti adayı Melenchon'a oy verenlerin ise %75'inin protestolara katıldığı yapılan çalışmalara göre tahmin edilmektedir. Protestocularla yapılan anketin sonuçlara göre ise; protestocuların aşırı sol ve aşırı sağ ideolojik etiketlerini reddeden ancak popülizmle özdeşleşmiş anti-elitizm, temsil edilememe, halkın iradesini takip etme gibi görüşlerin ciddi destek bulduğu görülüyor. Fransa'daki Sarı Yelekliler protestolarının talepleri kısaca; ideolojisi ve kitlesi açısından ilgili tüm özellikleri ortak bir paydada okunduğunda Avrupa'da yükselen popülizm akımının bir sonucu olduğunu söylemek mümkün. Protestonun içinde bulunduğu bağlama bakarsak; 2017 genel seçimlerinden itibaren gerçekleşen değişikliklere bakmak gerekecek. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, varolan ana akım partilerin desteğin düşüşüne bağlı olarak merkez sol fikirleri temsilen halkın desteğini kazanmıştı. Başbakanlık görevine getirilmesi için merkez sağ fraksiyonda ideolojik geçmişi ile bilinen bir politikacı olan Édouard Philippe'i seçti. Başkanlık seçimlerinin 2. turunda gerçekleşen bu birleşme merkez sağ ve solu radikal sağın karşısına geçirmiş ve toplumdaki kutupsallaşmanın da eksenini değiştirmişti. Macron'un seçmen kitlesi böylece şehirli, eğitilmiş ve varlıklı bir kitle olurken karşısında kırsal kesimden daha az eğitilmiş ve dar gelirli bir grup oluştu. Sarı Yelekliler olayına gelmeden Macron'un cumhurbaşkanlığını zayıflatan başka gelişmeler de oldu. Mesela kişisel yardımcısının polis kıyafetinde çarpıştığı görüntülerin basına yansması, sosyal harcamaları eleştirdiği bir ses kaydının yine basına yansması ve Édouard Philippe'in tali yollarda hız limitini düşüren devlet önerisinin devlet başkanının halk nezdindeki desteğini düşürdüğünü söyleyebiliriz. Sarı Yelekliler protestoları eğer 3 temada özetlenirse; sosyal eşitsizlik, vergi ve demokrasi vurgusu öne çıkıyor. Demokrasi

vurgusu, ülkede içinde başkanlık sisteminin de olduğu siyasal sistemin sorunlarına işaret ediyor ve halkın daha çok katkıda bulunduğu bir karar alma yöntemini öngörmekte. Bir başka deyişle, De Gaulle'ün karar alma konusunda seçilmiş devlet başkanı ve meclisi ortak sorunlu hâline getirdiği yetki devri halkın artık taleplerini karşılayamaz duruma geldi. Sarı Yelekliler protestolarına katılan önemli bir kalabalık iyi temsil edilmediklerini düşünmekte. O günlerde yapılan ankete göre halkın sadece %11'i Macron'un sıradan vatandaşın sorun ve endişelerini anlamadığını düşünüyor. Philippe, Macron'un siyasal hareketine seçilen ilk turunda aslında destek vermiş bir başbakan değil ve başbakanlığı süresinde Macron'un partisine üye olmamasına karşın hükûmet içerisinde ılımlı bir sol-sağ ittifakı vaat etmesi açısından Macron için önem teşkil etmişti. İki lider arasındaki ideolojik farklılıklar çalıştıkları süre boyunca zaman zaman ortaya çıkmış ve en sonunda bu yıl 2020 yılının Haziran ayında Macron kendisini görevden aldı. Fransa'da başbakanın görev süresini bitirmesi aslında sık görülen bir gelişme. İkili arasında daha önce Sarı Yelekliler krizi, vergi reformu, bakanlıkların dağılımı ve corona virüsle mücadele konusunda ciddi sorunlar yaşanmıştı. Belki de bu sorunların en büyüğü bugün incelediğimiz Sarı Yelekliler gösterilerine verdikleri tepkiler sırasında ortaya çıktı ve yarı başkanlıkla yönetilen Fransa'da hükûmet içi tartışmalar bu süreçte arttı. Macron ile Philippe'in yollarına dair ayrılabilmesine dair sinyaller de o gün gündeme gelmişti. Macron'a yakınlığıyla bilinen bakanların kriz yönetiminde esnek davranmamak ile başbakanı suçladığı ve bu katı tutumu yüzünden Macron'a yöneltilen eleştirileri arttırdıkları biliniyor. Kendisi yurt dışı seyahatindeyken patlak veren protestolara, Philippe'in verdiği sembolik tepkiler, Macron tarafından yeterli bulunmamıştı. Başbakanın, bakanlara televizyonlara çıkma üzerine direktif vermesi Macron'a yakın bakanlar tarafından doğru karşılanmamış ve protestocularla alanda buluşmanın, sahada buluşmanın gerekli olduğu konusunda öneriler gündeme getirildi. Ne var ki Philippe'in bu katı tutumuna karşılık protestocuların tepkisi yine de Macron'a yoğunlaştı ve aldığı ekonomik kararlar nedeniyle üzerinde hâlâ kurtulamadığı zenginlerin başkanı eleştirisi oluştu. Protestoların sürdüğü sürede Macron'a yakın bakanlardan Collomb'un istifası ile hükûmette yaşanan değişiklikler de uzun tartışmalara yol açtı ve sonunda ılımlı sayılabilecek değişikliklerle kriz ortadan kalktı. Bu süreç içerisinde güvenlik politikalarında da yani bastırma konusunda polisin uyguladığı politikalarda da Macron'la Philippe'in birbirinden ayrıldıklarını, Macron biraz daha sert bir politika tercih ettiğini görüyoruz. Protestocular tarafından politik ve sosyal alanda haksız vergi politikalarında... Ve ülkede demokrasi anlamında zayıflamalar yaşandığının dile getirilmesi Macron'un liderliğine ve hükûmete olan güveni halk nezdinde tehlike yarattı. Bu güvensizlik ortamının Sarı Yelekliler protestolarıyla ortaya çıkan güvenin yeniden güçlenerek yaygınlaşmasına sebep oldu. (Herkes duyuyor mu bu sesleri? Tamam mı Hocam?)

Merve Kurt: Tamam, Hocam ısrarla kapattım, ama birkaç kere açtı. Tamam.

Y. Alper Ecevit: Tamam sorun değil. Yani işte online konferansta böyle şeyler olabiliyor. Yani sonuçta bu popülist söylemlerin etkisiyle bunlar bu hükûmetin tavrıyla beraber daha da kuvvetlenmeye yani buradaki bir içerideki tutarsızlık ve çatışmalar aslında bu popülist söylemleri haklı çıkarmaya ve onların güçlenmesine de sebep oldu. Bu söylemlerin güçlenmesi hükûmetin attığı yeni adımları da belirledi. Macron ekonomi politikaları konusunda biraz daha popülist politikalara evrilirken aynı zamanda ülke genelinde başlattığı 'Grand Débat' ile halk meclisinin kurulmasını ve herkese söz hakkı verilmesi konusunda aslında politika çıktısı olmayan ama herkesi tahmin etmeye çalışan bir iletişim stratejisi de benimsedi. Sonuçta popülist mesajlar iletişim şansı buldu. Hükûmet içi tartışmalara ciddi bir boyut kattı ve siyasi partiler özellikle retorik anlamında bu sürecin sonunda daha fazla popülist söylemleri içeren bazı söylemler de bulundu. Şimdi; bunun sonunda yani şöyle bir Fransa özelinde şu kırmızı çizgiyi ben mi yaptım bilmiyorum ama. Fransa özelinde şöyle bir şey ortaya çıktı. Ortada işleyen bir yarı başkanlık sistemi var. Bunun zaten hâlihazırda bilinen sorunları

var ve bu siyasal güveni düşüren bir şey. Şimdi bunun içerisine gelen popülist talepler yani Sarı Yelekliler protestoları veya başka bünyelerde gelen talepler siyasal güvenin daha da düşmesine sebep oluyor. Çünkü bu süreçleri yönetemiyor yarı başkanlık sistemi ve en sonunda da ortaya tekrar popülist bazı tutumlar çıkıyor. Bu kişiler, bireyler üzerinde, vatandaşlar üzerinde kastediyoruz. Tabii buna bağlı olarak da siyasal partiler de davranışlarını değiştirip halkın beklentisini karşılamaya ve bir sonraki seçim ve bir sonraki meşruiyet zemininde kendilerine destek aramaya çalışıyorlar. Şimdi bunu en azından şöyle bir kabaca bir ampirik analizde yapmaya çalıştım. Daha henüz ‘working paper’ olarak kabul edebileceğiniz bir seviyede ama önce Comparative Political Datasetin, 32 demokratik ülkeyi topladığı ve buna bağlı olarak da 269 siyasal partiyi inceleme şansı veren bir datası mevcut. Bir de Robert Elgie meşhur semi-presidentialismın önde gelen rahmetli ismi. O da 157 ülkeyi, 53’ü yarı başkanlık 104’ü diğer kategori olmak üzere yani parlamenter veya başkanlık sistemi olmak üzere ayırdığı ve demokratik olmayan ülkeleri de içerdiği data seti var. Onu da kullanıcı bu Power Üniversitesinin düzenlediği parti surveyi Global Party Survey bir ekspert anketi üzerine yapılmış bir survey. 1861 akademisyene yaklaşık her ülkeden 10 ila 15 akademisyene 100.000 nüfusu üzerindeki ülkelerde 170 ülkede partileri değerlendirmesi soruluyor ve bunların karşılığında da elimizde partilerin popülist retoriğe ne kadar önem verdiklerine dair bir fikir var. Şimdi; bu fikrin içerisinde bir soru: X partisini retorik açısından nereye yerleştirirsiniz? 0 ila 10. 10 popülist, o çoğulcu kastediliyor. 2. bir soru: X partisinde popülist retorik ne kadar önemli? 10 çok önemli, 0 hiç önemli değil ve retorik tipini anlayabilmek için 4 farklı popülist söylemin parti içerisinde ne kadar yer aldığına dair bir fikir veriyorlar. İşte bunların içerisinde; siyasetçilerin kamuoyunu takip ederek karar almalıdır. Önemli konulara liderler karar vermelidir. Siyasetçilerin çoğu güvenilmez ve ahlaksızdır. Denge ve kontrol mekanizmasına karşı karşı durmalıyız gibi bir şey. Şimdi demokratik ülkeler üzerinde yaptığım ilk “Difference of Means” test yani ortalamaları karşılaştırdığım başkanlık, parlamenter ve yarı başkanlık sistemleri. Burada çok fazla başkanlık sistemi yok. Çünkü zaten örnekleri çok az demokratik olup başkanlık olan sistemlerin. O yüzden sadece parlamenterlerle yarı başkanlığı karşılaştırdım. 32 üzerindeki bir analizde; popülist retorik arasında bu ülkelerde fazla bir fark yok. Yani burada bir fark gözüküyor, ama aslında bu istatistiksel olarak anlamlı çıkmıyor. Fakat popülizmin partilerin retoriği üzerindeki önemi konusunda, partilerin genel retoriği üzerindeki önemine geldiğimizde yarı başkanlık sistemlerinin parlamenter sistemlere göre demokratik sistemlerde daha fazla daha ziyade önem verdiğini popülist retoriğin görüyoruz. Bunu bahsettiğim 4 soru, 4 tane cümle üzerinde kurduğumuzda da hem üçünde bakın bu yıldızlı olanlar anlamlı olarak daha fazla olduklarını gösteriyor yarı başkanlık sistemlerinin. Yani yarı başkanlık sistemlerinde partiler daha ziyade yürütme üzerinde ‘checks and balance’ olmasın, liderler önemli konulara kendileri karar versin. Yani hangi konuların önemli olduğuna, değerlerine kendi karar versin ve işte politikacılar namussuz, ahlaksız ve yolsuzdur iddiaları partiler üzerinde yarı başkanlık sistemlerinde demokratik ülkelerde daha fazla görüldüğünü görüyoruz. Demokratik olmayanlara da bakmak istedim. Burada tabii başkanlıkla parlamenter ayrımı yapamadım kodlama için yeteri kadar vaktim olmadı. Sadece yarı başkanlık ve diğer olarak kodladığı için. Burada hem popülist retoriğin demokratik olmayan sistem daha doğrusu tüm sistemlerde demokratik ve olmayanlar dâhil olmak üzere retoriğin hem daha sıklıkla kullanıldığını hem de bunun partiler için daha önemli olduğunu ortaya koyuyorlar. Ve özellikle de sadece bir kategoride anlamlı bir farklılık burada ortaya çıkıyor. Bu dörtlü şeyde o da politikacıların ‘dishonest ve corrupt’ olduğu yani güvenilmez ve yolsuz olduklarına dair söylem. Şimdi bu biz bunu tabii bu 2 çalışmayı nasıl yaptık? Demin hem Seda Hoca’nın da bahsettiği gibi biraz karışık ‘mixed methods’ karışık bir yöntem kullanmaya çalıştık. Fransa özelinde bir vaka analizi yapıp burada gördüğümüz şeylerin acaba dünyada genelleştirilebilir durumda olup olmadığına bakmaya çalıştık. Tabii ki ‘Difference of Means’ test burada sebep-sonuç ilişkisini ortaya koymak için yeterli bir çalışma değil. Ama en

azından bizi bir sonraki çalışmalarımız için motive edecek kadar anlamlı bir farklılık görüyoruz ortalamalar arasında. Bundan sonraki aşamada da bunun üzerine ilerleme niyetimiz var.

Bilgen Sütçüoğlu: Merhaba. Evet biraz telaş oldum şimdi ben internet filan Zoom. Yani aslında biz şimdi 1-2 açıklama yapayım. Bir, evet İstinye Üniversitesi olarak bir araya geldik aslında bu sene hepimizin birlikte çalıştığı ilk sene ve popülizm konusunda da bir çalışma grubu kurduk. Bugün de dış politikaya popülizm etkisine bakmak yani aslında tabii ki amacımız popülizmi anlamak hepimizin olduğu gibi ve dış politika etkisini de anlamak için bir çerçeve çizmeye çalışacağız. Yani aslında böyle bir iş bölümü yapmış olmamızdı. Aslında ben de böyle kuramsal bir giriş olarak popülizmi analiz etmek için minimumları bulmaya çalışacağım ve aynı şekilde dış politikayı çalışırken popülist liderlerin etkisinin ne olduğunu araştırırken hangi soruları sorabiliriz. Bunları özetleyeceğim. Sonra arkadaşlar da vakalardan bahsedecek. Şimdi ben tabii kimlik çalışmalarından da geldiğim için Mudde'nin bu arada biz şey böyle olabildiğince interaction olsun diye sunum powerpointsiz bir şey yapmaya karar verdik. Belki birbirimizi daha iyi görürüz gibi. Neyse o yüzden gerek yok yani şey paylaşmayacağım. Evet. Yani şimdi biraz daha dışarıdan bakınca popülizm en çok Mudde'de karşımıza çıkıyor. İşte saf halk yozlaşmış elitler ve tabii ben de kimlik düşünce açısından bunun hani biz ve onlar demekten ne kadar farklı aslında bir kendim için araştırma sorusu da bu oldu. Yani popülizme özgü olanı aramaya çalıştım literatürde. O yüzden umarım çok sıkıcı olmadan bir kısa bir özet yapmaya çalışacağım. Evet, dediğimiz gibi aslında buna da baktım. 3740 atıfla Mudde'nin popülist zeitgeist makalesi ve diğer kitaplarında açıkladığı popülizm tanımı çok yaygın ince-merkezli ideoloji. Tabii diğer ideolojiler gibi bu da bir dünya görüşü sonuyor Mudde'ye göre ama kapsamlı cevaplar veremez. Peki, aslında dünya görüşü nedir diye baktığımızda o da aslında sadece popülizme özgü olmayan Manişeist yaklaşım toplumu siyah-beyaz olarak 2 algılayan ve popülizmdeki siyahlar ve beyazlar da işte toplumda mutlak katı görülerek saf ve temiz bir halk ve onları sömüren yozlaşmış, erdemsiz seçkinler arasında zıtlık ve bu zıtlığın bir gerçek olduğu üzerine kurulu bir ideoloji. Tabii ki bunun normatif olduğu da aşikâr. O yüzden halkın değerleri ki bunlar halkın sağduyusuyla belirleniyor, hakikatin kendisidir. Popülist liderler o saf ve bütün bir halk oymuş gibi onlara konuşur. Sessiz çoğunluğun haklarını aradığını dile getirir. Onların oylarına talip olur. İdeolojik tanımına en ters düşen yaklaşım ise popülizmi bir siyasal tarz olarak açıklıyor. Popülist bu yaklaşım bu performansları incelemekte liderler duygulara hitap edebilen, halk ile bağ kurabilen bir şekilde celebrity gibi performansları öne çıkan kişiler durumdan duruma ne söyledikleri, içerik, nasıl söyledikleri yöntemlere önem kazanabiliyor. Siyaseti aslında bir gösteri gibi inceliyorlar. Halk ve seçkin ayrımı konusunda görüşlerine baktığımızda da yine popülist tarz içinde aynı karşıtlığın önemli olduğunu söyleyebiliriz. Ama yine Moffitt Mudde'den ayrılarak seçkinlerin yozlaşmışlığı vurgusunu popülizmin temel taşı olarak görmüyor. Sadece seçkin olmamak veyahut da seçkinlerden değilmiş gibi performans göstermek yeterli tanımlayıcı kriter. Moffitt'e göre krizlerde popülist tarzın ortaya çıkmasını doğrudan etkilemekte. Strateji olarak popülizm ise, sosyal mobilizasyonu incelemekte. Latin Amerika çalışmalarında daha çok görüyoruz. Liderler bireysel olarak halkla doğrudan bağ kurarak yerleşik kurumları es geçerek toplumsal örgütlenmenin başını çekerler. Örneğin; Barr karizmatik lider özelliklerinin illa yine onda aramaz. Liderin kendisinin elitlerden farklı, halka yakın hatta halkın içinden biri olarak desteklendiği bir siyasal mobilizasyon ve ortamından bahseder. Seçkin ve halk ikiliği yine ortak referans noktası olduğunu görebiliriz. Popülizm siyasetin ta kendisidir der Laclau. Burada Demirel'in söylediği anlamda siyasetçilerin hepsi popülisttir, oy almayı amaçlar anlamını da çıkartamıyoruz. Laclau çok daha karmaşık bir teori üretiyor tabii. Popülizmi bir siyasal söylem olarak ele alır. Tabii ki diğer söylemler anlamlar ve kimlikler gibi popülizmde toplumlarda kaçınılmaz olan ayrışmaların nasıl siyasallaştığını açıklamaya çalışmaktadır ya da açıkladığını iddia eder. Mouffe'yle birlikte yazdıkları "Hegemonya ve Sosyalist Strateji" kitabında geliştirdikleri kavramları kullanarak antagonizmler üzerinden

devamlı bir ilişkiler bütünü olarak görür siyaseti. Aslında ilginç bir şeyde Mouffe, o kitapta popülizm kavramını kullanmadıklarını ama kast ettiklerinin sol popülizm olduğunu söylüyor şimdi. Popülizmin ön koşulu karşılık bulmamış talepler, tatminsizliktir. Farklı belki de bambaşka sebeplerle tatminsizlik yaşayan kendini temsil edilmiyor hisseden, siyasetten dışlanmış görenler arasında eşitlik zinciri yani bir ortaklık oluşması ihtimali vardır. Popülist söylemin öne çıkarttığı halk bir boş belirleyendir. Yani popülist söylem aslında yani (pardon) halk aslında kendi başına bir anlamı yoktur. Popülist söylemde halk herkesi işaret etmez. Daha tabii, hakiki ve meşru olan bir halk inşa edilir. Popülist söylemde iç sınır ya da içerideki mazlum toplumun bütününden ayrı, farklılığı, ezilmişliği, tatminsizliği üzerinden kurgulanır. İç sınırlar belirlenirken bu görüşe göre her zaman dış sınırlar yani gruptan olmayanlarla karşılaştırmak zorunludur. Popülist söyleminde de dış sınır yani iç sınır halkın, mazlumların dış sınırı da seçkinler olarak inşa edilir. Mudde da tam bu noktada tartışmaya “Sol Popülizm” kitabıyla katılarak bir siyasal strateji önerisinde bulunuyor. Sosyal demokrasinin hegemon neoliberal politikaları kabulü, sınıf temelli analizlere çakılı kalmasını solu zayıflattığı eleştirisi üzerinden aslında solun kendi halkını üretebileceğini hatta bunu yapması gerektiğini iddia ediyor. Popülist moment, feministler, göçmenler, gezegenin geleceğini dert edinenler yani Laclau'nun söylediği gibi bambaşka talepler etrafında bir halk inşa edilmesi için bir fırsat yaratmıştır. Söylemsel yaklaşımda aslında en önemli düşünürlerden ve uygulayıcılardan bir tanesi Ruth Wodak. Kendisini ulusal birliklerden Avrupa Birliğinin söylemsel kimlik inşası çalışmalarında katkılarıyla biliyoruz. O da sağ popülizmi inceliyor ve bir ideoloji olarak tanımlıyor, ama sağ popülist liderlerin söylemlerinin analizi ile karşımıza çıkıyor. Bu sağ popülist ideoloji sadece sağ, seçkin karşıtlığı ve serbest piyasa ile sınırlı bir iktisadi liberalizm sac ayakları üzerine kurulu. Popülist olan ise onları hemen hemen homojen bir halkın mensubu sıradan insanlara hitap ediyor olmasıdır. Popülizmin demosunda da sınıfı, cinsiyet, din temelli farklılıklar yoktur. Söylem sadece kelimelerden oluşmadığı için Wodak hem içerik hem de tarz olarak sağ popülist söylemi incelediğinde 9 araca ulaşmış. Hepsini açıklamayacağım tabii ama en başta yine homojen ve işte özcü bir halk ve onlara düşmanlar sahnede bunları görüyoruz. Dışlayıcı retorik ‘biz’den olmayanları ve popülist siyasetçileri halkın kurtarıcısı olarak üretir. Sağ popülistler korku siyaseti üzerine meşruiyeti tesis eder ve cahilliklerinden neredeyse övünürler. Lider ve performansları da bu analiz içinde önemli yer tutuyor. Mesela sosyal medya kullanımları, işte görünüşleri yaklaşılabılır olmaları gibi özelliklerinde inceliyor Wodak. Panelin diğer sunumlarında görüleceği gibi bu özellikler Endonezya, Hindistan, Filipinler ve Pakistan liderlerinde de aslında öne çıkmakta. Söylemsel yaklaşımda aslında hem tabii ki popülizme çok katkı yaptığı için hem de popülizme özgü olanı anlama çabasında benim daha çok baktığım Stravrakakis ve De Cleen’in çalışmaları. Milliyetçilik ve popülizmi ayırt etmeye çalışıyorlar ve dediğim gibi yani aslında bende de en baştan beri soru var. İşte popülizm ne kadar farklı bir kimlik üretme yöntemi midir, söylemi midir ve miliyetçilikle o kadar yakın ilişkili ki nasıl ayırt edeceğiz? Yani popülizm olan ne? Aslında De Cleen ve Stravrakakis benim gibi düşünenleri eleştiriyor. Aslında bizi milletçi söylemin sonucu olarak halkı otomatikman ulus olarak düşündüğümüzü, ulus devlet çerçevesinden bakmayı bırakmadığımızı iddia ediyorlar. Ve popülizmin hâlbuki popülistler dikey düzlemde yani işte saf halk ve elit arasındaki güç, statü, sosyo-ekonomik dağılımın yarattığı çatışmaları çatışmalara üzerinden halk ve elit inşa etmektedir. Boş belirleyen halk ya da yine bir boş belirleyen olarak mazlum terimleri ile ortak sorunlar tarafında eşitlenen bu hislerini yukarıdaki seçkinlere yöneltmelerini sağlayan bir söylem olarak yine onlarda inceliyorlar. Laclau'nun da belirttiği gibi popülist söylem, tüm toplumu mesela tüm ulusu temsil etmek gibi bir amaç gütmmez. Kendi bir alt grup daha saf, daha sağ duyulu bir grubu diğerlerinden yani seçkinlerden ayırt eder. Stravrakakis'in yaptığı yaklaşıma göre milliyetçilik ulusa dışsal tehditler üzerinden işliyor. Yatay ekseninde ulusa mensup olanlar olmayanlar ayrımını oluşturuyor. Brubaker da yine De Cleen ve Stravrakakis'in görüşlerinden kendi çıkarımıyla şunu söyledi. Milliyetçilik küresel çerçevedeki farklılıkları, popülist ise belirli bir devlet içi farklılıklarla ilişkilidir

şeklinde formülize etti. Tabii şimdi burada benim aklımdaki sorular tam olarak çözümlenmedi. Ve yani ulusun kendisini de bir inşa olarak gördüğümüz zaman, ki ben de öyle görüyorum, aslında bütün çalışmalarda zaten hep Laclau'dan, Stravarakakis'ten öğrendim tüm bunları ama o zaman ulusta kendisi de bir inşa ise milliyetçilik ulusu sadece belli bir coğrafi alandaki insanlar olarak tanımlamaz her zaman. Ulus devlet sınırlarını aşan ulus tasarımları kadar içeride de ulusun tabiliğini sorgulayan, işte sınıfsal, dini, etnik kimlikleri ile ulusun birliğine bütünlüğüne tehdit görünen azınlıklar da komşu uluslar kadar ötekidir.

Emre Erdoğan: Bilgen Hocam toparlayalım mı?

Bilgen Sütçüoğlu: Evet Hocam. Tamam hızlı geçiyorum. Yani en önemli katkısı diyebilirim Stravarakakis, bu milliyetçilik ayrımı yapmanın yani tam olarak katılmasam da analiz etmemiz içinse bir ulus devlet içindeki elit ve saf halk ayrışmasına üzerinde durmamız gerektiğini, milliyetçiliği de daha çok dış düşmanlarla odaklayabileceğimizi söyleyebiliriz. Şimdi benim o zaman çıkarımlarım; 1. Evet, ideoloji, strateji, tarz, söylem ne dersek diyelim, bir popülizm olması için halk ve seçkin ayrımının tabii olarak kurgulanması gerekiyor. Bunu atlayayım o zaman bu kendi iddiamdı. Geçiyorum. Ama en azından şunu söyleyeyim; popülizm biz ve öteki isimlerinin bence isimleme eyleminin yeni formülasyonunda saf halk ve seçkin çatışmasını inşa eden bir siyasal söylemdir. Evet, bunun dış siyasete etkisine bakarken ne yapacağız? Aslında tabii ki varsayımımız kimin yönetimde olduğu siyaseti doğrudan etkiler. Ve bir de soruyu şu şekilde kısıtlamak istedik. Yani popülist liderlerin dış siyaseti nedir? Yani yine popülizmi kendi halkıyla ilişki içerisinde kısıtladık. Burada aslında benim sunumum yanlış başlığı diyeyim... İkili ilişkisinde yine aslında söylemsel kimlik oluşumu yaklaşımında Çin bu ülkelerin önemli ötekisi olarak tanımlanıyor. Bu da aslında yine psikolojide George Herbert Mead'ın tanımladığı bir kavram. Charles Taylor, kimlik siyaseti çalışmalarına sokmuştu. Ötekiyle önemli öteki aynı şey değil. 'Öteki'yle Laclaucu ifadeyle söylersem farklılıklar mantığının yansıması yani her zaman bir antagonizm ve çatışma söz konusu iken 'önemli öteki'nin biz nasıl gördüğüne göre pozisyon alır. Onun görüşlerini önemser. Onunla daha dinamik bir ilişki ve daha devamlı bir ilişki içerisine gireriz ve aslında bu da yine onların kullandığı kapanmanın imkânsızlığı yani Çin ve diğer Asya ülkelerinin ilişkilerindeki tutarsızlık gibi görünen şeyin aslında işin doğası olduğunu açıklıyor bize göre. Evet, o zaman çok hızlıca aslında şeyi söylemek istiyorum. Evet, yani ülke sınırları dışındakilerle ilişkileri milliyetçilik, iç siyasettekini halk ve seçkin ayrımındaki popülizm alanına kısıtlarsak, incelenen liderler popülist mi buna baktık. Yani dış politikasında popülist retorik aramak yerine bir popülist siyaset, bir popülist lider dış siyaseti nasıl etkiliyor? Popülist olduklarını ilk önce anlamak için en minimum dediğimiz halk-seçkin ayrımı yapıyor mu? Kendisini halktan biri olarak mı sunuyor... Ve tabii ki dış siyasette de o zaman şuna bakıyoruz. Daha korumacı bir yön aldı mı? Uluslararası ilişkilerini ikili ilişkilerle mi yoksa çok taraflılıkla mı tanımlayabiliriz? Bölgesel örgütlerle ve uluslararası örgütlerle bağları ne durumda? Ve tabii ki bunları Modi, Duterte, Jokowi ve Khan ile dönüşüm söz konusu mu sorusuna cevap arayarak inceledik. Ve böylece sözü diğer arkadaşlara vakaların detaylarını anlatmak için bırakıyorum. Teşekkür ederim. Bu arada konuşmamın sonunda bunu söylemem de şey oldu, ama yani aslında evet konuşmamın ismini popülizm ve dış politika kavramsal bir çerçeve olarak da değiştirmiştik. Çok teşekkür ediyorum.

Emre Erdoğan: Çok teşekkürler Hocam, gayet aydınlatıcı oldu. Şimdi eğer aynı kaldıysa "Hindistan ve Pakistan'da Yükselen Popülizmin İkili İlişkilere Etkisi" başlıklı sunumuyla Efe Can Gürcan ve Ahmet Gedik var. Sunum yapacak mısınız? Sunum yapacak mısınız? Diye sormuştum.

Efe Can Gürcan: Evet Hocam. Evet Hocam. Ben başlayabilirim.

Emre Erdoğan: Tamam 15 dakikanız var.

Efe Can Gürcan: Teşekkür ederim Emre Hocam ayrıca Bilgen Hoca'mıza da teşekkür ediyorum. İhtiyacımız olan bu genel çerçeveyi ana hatlarıyla çizerek bundan sonra gelecek diğer sunumlarında önünü açmış oldu. Biz de sizden aldığımız rüzgarla yavaş yavaş Asya'ya doğru yelkenlerimizi açıyoruz. Şimdi aslına bakarsanız benim arka planım daha çok Latin Amerika çalışmaları zaten popülizme ilgim de aslen buradan geliyor. Gerçekten baktığımızda da popülizm literatüründe Latin Amerika'nın apayrı bir yeri var. Ben de yüksek lisans ve doktoramı Latin Amerika'da alan çalışması şeklinde gerçekleştirmiştim. Ve işte o Latin Amerika'da sol popülist dalganın yükseldiği bir dönemde doktoramı tamamladım. Arjantin'de gıda egemenliği için mücadele veren köylü hareketlerini inceliyordum. Yani dolayısıyla popülizm uzun zamandan beri benim de araştırma gündemimde yerini almıştı. Yakın zaman öncede bu hem dünyada hem de Türkiye'de popülizm tartışması arkadaşlarımın da cesaretlenmesiyle ki burada biz son derece dinamik bir popülizm çalışma grubu kurduk. Bu şekilde ben de popülizme bakışımı daha küresel bir çerçeveye oturtmaya karar verdim. En azından buna yönelik ilk adımımızı beraberce atmış olduk. Ve bu nedenle de yavaş yavaş ilgi alanımızı işte Latin Amerika'dan ve kısmen daha çok bilinen o batı dünyasından Asya'ya doğru genişletiyoruz. Bu size sunacağımız çalışmalar da hâlâ sürdürdüğümüz uzun erimli kolektif bir çalışma sürecinin daha ilk adımları. 2007-2008 krizinden sonra küresel ölçekte yeni bir popülizm dalgasının baş göstermesiyle tabii popülizm literatüründe böyle büyük bir genişleme yaşıyor. Ama baktığımız zaman ne popülizm ve dış siyaset ilişkisi konusu ne de Asya'da popülizm konusu bu genişlemeden yeteri kadar nasibini almamış görünüyor. Yani özellikle Amerika, Avrupa ve Latin Amerika'da bu Latin Amerika incelemeleri kuramsal incelemelerle birlikte tabii son derece revaçta ama literatüre yani literatürde Asya popülizminin özellikle de karşılaştırmalı incelemelerine pek rastlamıyoruz. İşte bizim çalışmamız da aslında panel dâhilinde bu önemli boşluğu doldurmaya yönelik ve bu makale özelinde Asya'da iktidarda olan popülistlerin dış siyasetlerindeki dönüşümleri yavaş yavaş, adım adım kavramaya çalışıyoruz biz de. Şimdi; literatüre baktığımız da, kuramsal literatüre baktığımız da zaten Bilgen Hoca'mız da bir açılış sundu bize. Belli başlı 4 yaklaşıma rastlıyoruz. İşte ideoloji olarak popülizm işte Mudde'nin şeyinde, açtığı yol üzerinden ama bir işte seçkinler-halk karşıtlığı üzerinden başlıyor diyalog. Ondan sonra söylem olarak popülizme baktığımız da yine bu seçkinler ve halk inşası ama bu sefer bunun nasıl inşa edildiği toplumsal aktörler tarafından nasıl inşa edildiğine yoğunlaşıyor. Laclau ve Mouffe bunun tabii çok daha soyutlamacı bir yaklaşım sunuyorlar bize. Çok soyut diyebileceğimiz işte bir bunun da bir entelektüel bir bagajı var tabii yani postyapısalcılıktan beslenen, psikanalitik literatürden beslenen post Markist. Ha bu bagajı taşımak istemeyenler de aynı söylem içerisinde işte farklı alternatifler geliştiriyorlar. İşte Francisco Panizza... Bu işte söylem olarak siyaset yapma biçiminde almaları ya da çerçeve siyasal çerçeve veya siyasal bir şekilde ele almaları söz konusu popülizmi. Strateji olarak baktığımız da işte bu Weylandlar, Lewinskyler, Raúl Madrid bu Latin Amerika literatüründen oldukça besleniyor. İşte karizmatik doğrudan liderlik etkeni ön planda, müşteri ilişkileri ön planda. Yine yani sorumsuz bazılarının liberal demokratik eğilimli akademisyenlerin sorumsuz makro ekonomik siyasetler dediği siyaset yaklaşımları ön planda. Son olarak da performans olarak bir siyasal iletişim süreçleri şeklinde popülizmi alması bir etkileşim. Sosyo-kültürel dinamiklere vurgusuyla işte duygular da dâhil olmak üzere, duyguların mobilizasyonu, medyanın sosyal medyanın mobilizasyonu. Bu süreçlerde işte davranışlar, giyinme biçimleri, konuşma biçimleri bunları analiz eden bir popülizm yaklaşımı. Şimdi; yani bütün literatüre baktığımız zaman popülizmi tasvir etmek için aslında asgari ölçütler, birtakım asgari ölçütler çıkarabiliriz. İşte bir; halk seçkinler zıtlığı üzerinden kutuplaştırıcı bir siyaset tarzı. Yine kişisel karizmatik olmasa bile bazı durumlarda kişisel ve doğrudan liderlik tarzı ve işte halk iradesi veya işte halk egemenliği

üzerinden çoğulcu değil, ama çoğunlukçu illiberal bir söylem. Biz de bu minimum kriterlere yaslanarak aslında daha sonradan popülizm çok geniş tanımlı bir kavram, çok esnek bir kavram. Ne olur ne olmaz bu minimum kriterleri tutuyoruz, ama zaten göreceğimiz 'case study'lerimizde de bunun içeriğini çünkü tarihsel ve şey bağlamda değişkenlik gösteriyor popülizm coğrafi özgürlükler bağlamında. Onların yavaş yavaş içini dolduracağız. Şimdi; ben makalemizin Hindistan'la ilgili olan kısmını sizlere aktarmak istiyorum ve Hindistan'a baktığımız da genellikle Hintlilerde görülen bir özellik yani dünyanın en büyük demokrasisine sahip olmakla sıkça övünürler. Bilmem denk geldiniz mi hiç. Ama yani sadece bu nedenle bile aslında Hindistan önemli bir 'case study' onu söyleyebiliriz. Ve baktığımız da, Hindistan'ın siyasal tarihine baktığımız da birçok yerde olduğu gibi popülizm yeni bir olgu değil kesinlikle değil. Linguistic cast temelli hareketler zaten popülizmi çok da kullanır. Ama iktidara gelenlere baktığımız da gözümüze çarpan ilk kişi zaten İndira Gandhi Nehru'nun kızı o bir. İkincisi de, Hindistan'ın yine siyasal tarihine damgasını vuran Modi. Şimdi; biz de bu Modi'ye odaklanıyoruz. Burada Asya'daki güncel neopopülizm örneklerinden yola çıkarak. Önce Modi'yi popülist mi değil mi? Şeklinde ya da ne tür bir popülist? Diye baktığımız zaman yani bizim gördüğümüz şu anda klasik popülizm tanımı içerisinde kolaylıkla oturtulabilen bir Modi portresiyle karşı karşıyayız. İşte 2014 yılında Hindistan'da bir o seçim sürecinde diyelim 2014'e gelene kadar ki seçim sürecinde bir enflasyon patlaması yaşanıyor. Ekonomik büyüme hızında önemli düşüşler oluyor. İşte atıyorum 2003, 2008-2009 yılında mesela %10'a yaklaşan bir büyüme oranı var, ama bu 2013-2014 döneminde %5'in altına düşmüş. Yani toplumda ciddi ekonomik hoşnutsuzluklar baş gösteriyor. Bunun yanında tabii yolsuzluk skandalları var seçim sürecinde. İşte Modi bu sürecin sonucunda ortaya çıkıyor. Bu Modi'nin tabii diğer 'case study'lerimiz de göreceksiniz ortak bir özellik olacak. Ama ben şimdi Modi Modi'ye yoğunlaşmak istiyorum. Modi, 2001 yılından beri bu arada Gucerat eyaletinin başkanlığı görevini yürütüyor ve popülerliğini aslında o dönemlerden sağlamaya başlamış bir lider. İşte bu süreçte o eyaleti doğasıya kalkınma modelini benimseyerek yönetiyor ve başarılı bir ekonomik performans sergiliyor. En azından toplumsal algı ya da kamuoyu algısı nezdinde ve gerçekten Hindistan'ın büyüme ortalamasının üstünde ortalama yaklaşık %10'luk bir büyüme oranı yakalıyor. Büyüme hızı yakalıyor diyelim. Öte yandan bunun bir de kültürel, siyasal-kültürel boyutu var. O kültürel boyutu da tabii ki Hindistan'da artan İslam karşıtlığı. Modi, ta o zamanlardan bu İslam karşıtlığının bir simgesi hâline gelmeyi başarıyor. 2002 yıllarında gerçekleşen Gucerat şeyleri -siz söyleyin- yağmaları ki tam bir net sayı verilemese de 2000 ila 3000 hatta 3000'in üzerine çıkan da oluyor bazı yazılarda ama 2000 ila 3000 kişinin ölümüyle sonuçlanan bir İslam karşıtı bir yağmalar aslında dalgası başlıyor orada ve söylenen o ki ya da iddia edilen o ki Modi de bu şeyleri, halk hareketleri, bu yağmaları bizzat kıskırtmış veya kolaylaştırmış şeklinde de iddialar var... Kendisine baktığımız da bu Hint nüfusunun %40'ından da fazlasını belki de temsil sınıflar diye şey yapılan belirtilen toplumun o kesiminden gelmiş ve bir çay satıcının 'chaay vaala' diyorlar orada oğlu. Aşırı eril bir tarzı var. İşte hatta daha sonra işte tasarımcı seçime doğru tasarımcı ürünler giyerek kendini böyle bir gençliğin ikonu hâline getiriyor aslında. İşte bu 56 güya işte olmaz öyle bir şey ama 56 inçlik göğsü efsane olarak dolaşiyor. Böyle bir karizması da var ve tabii bu karizması belli bir kurumsallık seviyesine kurumsallaşma seviyesine ulaşmış olsa o partisinin de önüne geçiyor. İşte klasik medyayı şey yapıyor ne diyorlar hor görüyor. Haber tacirleri olarak gazetecileri nitelendiriyor, ama bir yandan da o doğrudan liderlik dediğimiz o sosyal medyayı çok iyi kullanıyor. Doğrudan hitap ediyor, halkla ilişkiler kuruyor. 3D hologramları belki denk gelmişsinizdir çok meşhur ve anti-elitist bizim de çok yakından tanıdığımız örnekler aslında. Ama diğer bizim case studylerimiz de göreceksiniz ayrıca. Bir anti-elitist oradaki sekülerlik problemi de var Hindistan'da. Kendini anti-seküler olarak sekülerlik karşıtı olarak nitelemese de bu sahte sekülerlik diyor işte bu kongre partisinin. İşte çoğunluğu, Hindistan toplumunun çoğunluğunu gözardı çıkarlarını gözardı eden bir sekülerlik anlayışı olarak aslında sekülerlik karşıtı en son tahlilde diyebiliriz. Ve gayrimillî ve işte yerli ve millî olmamak ve Batıcı görüşler belirlemekle suçlu.

İşte bu elit ve şey kutuplaşması burada çarpıcı bir şekilde görüyoruz aslında. Ondan sonra siyasal kültürel düzlemde de baktığımızda zaten mesela ha bu arada sekülerizm yine kültürel şeyin devamı bu 70. Hindistan'ın 70. yılı bağımsızlığının 70. yılı kutlamalarında örneğin Nehru'nun adını bile anmıyor. Parti olarak anmıyorlar. Ondan sonra bu iş tabii Müslüman nüfusa da etki ediyor. İşte terörizm şifresiyle mesela seçildikten sonra genç Müslümanların yargısız infaza uğratılmaları, işte Müslüman topluluklara, bireylere karşı gözle görünür şekilde artış gösteren linçler, toplumsal linçler. İşte BJP'yi eleştirenlerin işte Pakistan'a git şeklinde tepkilerle karşılaşması yaygın bir şekilde aslında bütün bunlar aslında kalıbımıza uyuyor. Peki, şimdi dış siyasete baktığımız da literatürde şöyle görüyoruz. Aslında ağır basıyor diyebilirim. Literatürde Modi döneminde Hindistan'ın dış politikasında önemli belirleyici değişikliklerin olmadığı fikri hâkim öyle diyebilirim. Ama baktığımız zaman en azından ben bu değişikliklerin önemli olduğunu düşünüyorum. O zaman ben başlayayım. Ondan sonra zaten tartışma için zamanımız olacaktır. Trump'ın söylemine çok benzer aslında 'America First' Önce Amerika, işte 'Made in America' söylemlerine benzer bir şekilde onları yakınsıyor. Mesela 'India First' işte Önce Hindistan sloganı ilk siyasete yönelik tabii bu aslında biraz daha farklı işte sekülerlik karşıtlığına yönelik söylenmiş bir slogan bu ve 'Make in India' hani Hindistan'da Üret sloganıyla yine Trump'inkine asıl söylemine çok yakın. Bu şekilde bir söylemle başladı. İkinci söyleyebileceğim şey, benim gözüme çarpan en önemli noktalardan bir tanesi, Hindistan'ın bu dış politika konseptinde işte 91 yılında artık işte Soğuk Savaş'ın bitmesine artık bitiyor. İşte bir 'Look East' Doğu'ya Dönme siyaseti benimseniyor ve bu Modi döneminde 'Act East' yani Doğu'ya Doğru Hareket Et ismiyle aslında ilerletiliyor. Şimdi burada ne değişiyor? Şunu diyebiliriz. Bir kere işte komşularla iyi ilişkiler geliştirmek konsepti kalıyor. Ama bu konsept ekonomik ilişkilerinde ötesinde aslında stratejik ilişkide askeri iş birliği ilişkilerine taşınıyor ve bu sertleşiyor tabii bu söylem 'Act East' siyasetinde sertleşiyor. Ve konjonktüre baktığımızda da tabii bu normal işte Çin'in güney Çin Denizi'nde Güney Çin Denizi çatışmalarında tavrını sertleştirmesi. Efendim, Kuşak ve Yol girişimine cevaben tabii bu Modi'nin 'Act East' şeyini konseptini daha öne koyması önemli gerçekten bizim de gözüme çarpıyor. Japonya, Vietnam gibi yine Çin'in rakibi diyebileceğimiz ülkelerle askeri de yani ekonomik ilişkileri zaten çok önemli bir de askeri ilişkilerini ciddi bir şekilde geliştirdiğini görüyoruz. Ve tabii 2007 ve 2019 yıllarında "Kuşak ve Yol" forumuna da katılmıyor. İlk başlarda zaten "Kuşak ve Yol"u sert bir dille eleştiriyor. "Kuşak ve Yol" bağlamında Çin-Pakistan ilişkileri özelinde özellikle söylenmesi gereken, bahsedilmesi gereken bir konu. Bu Çin-Pakistan ekonomik koridorunun kurulması "Kuşak ve Yol"un uzantısı olarak ve bu yolun ihtilafı olan Keşmir Bölgesi'nden geçmesi Modi'nin olumsuz tavrında belirleyici oluyor. Yine literatürü düşündüğümüz zaman çok belirgin değişiklikler olmadığı Modi döneminde dış siyasette, ama işte baktığımız zaman yine Hindistan-Çin ilişkilerine bakıyorsunuz. Bu 2 ülke aslında Soğuk Savaş aslında yalnızca Soğuk Savaş'ta değil 50 yılı aşkın süredir en kanlı çatışmaların, ilk kez en kanlı çatışmalarını yaşıyor 2017 ve 2020 yıllarında ki bu gerçekten ciddi bir durum. Bir de tabii Keşmir'le ilgili geri dönecek olursak yani Müslüman çoğunluğa sahip bir bölgeden bahsediyoruz ve 2019 yılında Modi bizzat burada Keşmir'in özel statüsünü kaldırıyor ve söylemine yansıyan bariz bir şey var burada. Keşmir'in durumunu İsrail-Filistin örneğine benzetiyor BJP Yöneticileri ve Modi de olmak üzere. Bu yerleşimcilik modelini öne sürüyorlar. Bu çok aslında ciddi bir gelişme, dikkat edilmesi gereken bir gelişme. Bütün bunlara bağlı olarak Modi'nin dış siyasetine baktığımız da din diplomasisinin de aslında öne çıktığını görüyoruz. Bu diaspora bağları özelinde de çok önemli. İşte büyükelçilikler için büyükelçiliklerde diasporaları desteklemeye yönelik özel fonlar çıkarılıyor. İşte bu özellikle Hindu azınlıkların diğer ülkelerdeki azınlıkların korunması ve baskı görenlerin Hindistan'a dönüp işte vatandaşlıklarının kolaylaştırılması için belli kanun düzenlemeleri yapılıyor ki, bunun içinde aslında Hristiyanlar da var, ama gelin görün ki Müslümanlar bundan muaf tutuluyor.

Emre Erdoğan: Toparlayalım biraz.

Efe Can Gürcan: Tamamdır, hemen bitiriyorum ben de zaten. İsrail ilişkilerine baktığınızda 2017 yılında İsrail'i ziyaret ediyor. İsrail'i ziyaret eden ilk Hint lideri unvanına kavuşuyor ve İsrail ilişkilerinde bu silah ticareti zaten önemli %46'nın üzerinde ihracatı İsrail Hindistan'a yaptığı biliniyor ve Amerika ile iş birliğinde gözle görünür artışlar gözüküyor. Onu söylemek lazım ki bütün bunları yani global bir şekilde değerlendirdiğiniz de bu nedir? Non-aligned şeyine yani bağlantısızlık siyasetinin de artık tabutuna son çivilerin burada çakıldığını görüyoruz. Yani 2013 ve 2017 döneminde Hindistan'ın ABD'den silah ithalatının %556 arttığını görüyoruz. Ortak askeri tatbikatlar o kadar sıklaşıyor ki bu Amerikan subaylarının da belirttiği, açık bir şekilde belirttiği bir şey adeta bir NATO ülkesi görünümü veriyor. O derece arttığını görüyoruz. E tabii en son bu kendisini Hindistan'ın başında olduğu zamanda Bağlantısızlar Hareketi'nin 2016 yılındaki Venezuela'daki zirvesinin ve 2019 yılında Azerbeycan'da gerçekleşen zirvesine Modi zaten katılmıyor. Şimdi son olarak ne diyebilirim? Popülizmin bir de tabii bir pragmatistte bir yanı var. Bunu yansıtıyor. Bir tarafta tabii bu gelişmeler var önemli gelişmeler bunlar ama bir tarafta da şunları görüyoruz. Diğer case studylerimizle de çok bağlantılı olacaktır. Yani faydacı, esnek bir yaklaşımın sonucu olarak her ne kadar bir Hindu milliyetçi bir ideoloji benimsese de popülist siyasette açıkça gördüğümüz gibi mesela Çin merkezli Şanghay İşbirliği Örgütüne ya da Asya Altyapı Yatırım Bankasına katılması. Bundan sonra Çin ile sınır çatışmaları oluyor çok ciddi demin bahsetmişim biraz önce. Ama bu çatışmalar sonucunda buraları terk etmiyor bu mecraları ve yani şey Asya Altyapı Yatırım Bankasına baktığınız da bu kredilerden en fazla yararlananın yine Hindistan olduğunu göreceksiniz. Ve 2019 yılına kadar çünkü sonra Amerika başa geçiyor, ama Hindistan'ın da en önemli ticaret ortağı aslında Çin oluyor, şimdi de 2. tabii ki. Gerçekten önemli ve şimdi yakında zamanda toplanan Break Zirvesinde de Hindistan ve Çin'in ortak katılım gösterdiği, sergilediği ve işte çok kutuplu şeyleri deklarasyonlarında o çok kutuplu dünya talebini de birlikte dillendirdikleri görülüyor. Son olarak söyleyeceğim şey de eklemek istediğim. Diğer case studylerimize geçmemiz gerekiyor zaman açısından. Şudur; ilk zamanlarda Hindistan'ın "Kuşak ve Yol" girişimine Çin merkezli girişimine çok sert bir dille tepki gösterdiğini gözlemleyebilirsiniz, ama daha sonraki zamanlarda Hindistan'ın bu tepkisi yerini derin bir sessizliğe de bırakmış oluyor. Evet, teşekkür ederim. Umarım çok aşmamışım zamanımı.

Emre Erdoğan: Yok Hocam aşmadınız. Çok teşekkürler. Şimdi; bir sonraki konuşmamızın başlığı "Asya'da Yeni Popülizm Dalgası Etkisinde Uluslararası Güvenliğin İnşası: Filipinler, Hindistan ve Endonezya'nın Çin Siyasetini Okumak"

Efe Can Gürcan: Hocam aslında Pakistan vardı, ama süre kalmadı herhâlde onun için değil mi?

Emre Erdoğan: Pakistan? Hindistan ve Pakistan vardı. Ha siz bölüşmüş müydünüz?

Efe Can Gürcan: Hocam aslında benim sunduğum paper şey üzerine yani Hindistan, Endonezya ve Filipinler üzerine bir karşılaştırmalı bir çalışma. Ama zamanımız kalmadıysa yani ona göre ayarlayabiliriz.

Emre Erdoğan: Bir sonraki makaleyi kim sunacak? Asya'da Yeni Popülizm Dalgası onu da mı siz sunacaksınız?

Efe Can Gürcan: Evet evet aslında o makalenin ilk case studysiydi. Onları biz karşılaştırıyoruz makale içerisinde.

Emre Erdoğan: Müsaadenizle inisiyatif kullanıyorum. Kalanlarla devam ederiz. Pakistan'ı yapalım. Ondan sonra sözü yine size verelim olur mu?

Efe Can Gürcan: Teşekkür ederiz Hocam sağ olun.

Emre Erdoğan: Yani hiçbir eksik kalmasın. Dediğim gibi soru cevaptan gideriz ya da bir 15 dakika uzamış olur oldu mu? Hocam, o zaman söz sizde şimdi de Pakistan'ı dinliyoruz.

Ahmet Gedik: Tamam. Hocam teşekkür ederim. Çok kısa bir şekilde anlatmaya çalışacağım.

Emre Erdoğan: Rahat anlatın lütfen.

Ahmet Gedik: Diğer liderlerde gördüğümüzün aksine İmran Khan'dan bahsedeceğim. İmran Khan aslında ne Modi ne de Duterte gibi alttan gelen bir siyasetçi ya da siyasal bir kişilik değil kendisi Pakistanlı, Oxfordda üniversite eğitimini tamamlamış, Pakistan'da siyasetten önce de çok meşhur bir kişilik. Pakistan'ın çok meşhur bizdeki futbola benzer popülerlikli kriket oyuncusu ve 1992'de Pakistanlı bir takımı Dünya Kriket şampiyonu olduğunda ve milli takımında kaptanı. Bu yüzden aslında bir bakıma milli bir kahraman gibi görülebilen de biri. Pakistan'da 2 tane... Pakistan siyasetinden bahsederken öncelikle ordudan bahsetmemiz lazım. Ordu çok ciddi bir aktör. Sürekli geçmişte darbe yapılan, darbe ve askeri yönetimin olduğu bir ülke. İmran Khan, Modi'ye benzer bir şekilde siyasal iddiasına tamamen karşı çıkıyor ve Pakistan'da bulunan 2 tane ana siyasal akıma yani Pakistan Müslüman Muhafakârlar Müslümanlar Birliği ve Pakistan Halkçı Partisine karşı kendisi 3. bir alternatif bir parti kurup Pakistan Tehreek Insaf yani Pakistan Adalet Partisini kuruyor, adalet hareketini kuruyor ve buradan 2 ana siyasi akımın arasından sıyrılarak 2018'de seçimi kazanıyor. Pakistan'a kısaca girecek olursam; Pakistan genel olarak siyasi tarihinde Amerika'yla yakınlaşmış bir ülke. Özellikle Keşmir meselesi bağlamında Amerika'yla ciddi bir yakınlaşması var. Amerika'dan hem ekonomik hem askeri yardımlar alan bir ülke. Afganistan'a yapılan çoğu terör karşıtı operasyonu yine Pakistan merkezli yürütüldüğünü söyleyebiliriz. Ama son dönemlerde İmran Khan'ın özellikle siyasal discourseunda bir anti Amerikancılık var. Bu bağlamda da Çin'le yakınlaşması söz konusu. "Bir Yol Bir Kuşak" projesi kapsamında da Çin-Pakistan ekonomik koridorda aslında bu yakınlaşmanın ekonomik olarak bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Amerika'yla olan dış politikadaki gerilim ya da anti Amerikancılık aslında Suudi Arabistan'la ilişkilere de yansıyor. Suudi Arabistan döneminde İmran Khan Suudi Arabistan'dan aldığı 3 milyar dolarlık borcun geri iadesini talep ediyor ve aynı borcun Çin'den alınmasını sağlıyor. İmran Khan'ın özelinde yani kişiliğinde popülizme değinecek olursam; öncelikle seçim süreci, seçim öncesi ve seçim sonrası diye ayırabilirim. İmran Khan seçim öncesi aslında bakıldığında gayet demokrat bir kişilik olarak bütün söylemlerinde var. Hatta Hindistan ile barış yapılması gerektiğini dile getiriyor. Bu bakımdan hem ekonomik hem de siyasal olarak ülkenin çıkarına olacağını düşünüyor. Bu bakımdan ordu mesela Keşmir meselesi bağlamında Hindistan'la barış yapılmasına son derece karşı, ama İmran Khan mesela seçildikten sonra Keşmir meselesi bağlamında çok provokatif hareketlerde de bulunacak. Bunlardan bazıları İmran Khan'ın Dışişleri Bakanı Şah Mahmud Kureyşi Suudi Arabistan'da bulunan İslam Konferansı Örgütünün içine ultimatoyu yollayarak İslam Konferansı Örgütünün Keşmir'de toplanması gerektiğini söylüyor. Keşmir'den de kısaca bahsedecek olursam. Keşmir, Hindistan ve Pakistan kurulduğundan bu yana aslında 2 ülke içinde sürekli çatışmanın olduğu bir bölge. Zira İngilizler Hindistan'dan çekildiğinde Müslüman nüfusun yoğunlukta olduğu bölgelerin Pakistan'a, Hindu nüfusunun yoğunlukta olduğu bölgelere de Hindistan'a veriyor. Keşmir'de ise Müslüman nüfusun yoğunlukta ama yönetici Prensi Hindu bu bakımdan ne olacağı

aslında hep tartışmalı. Referandum yapılıyor Pakistan'a bağlanması sonucu çıkıyor, ama Prens bunu gidip Hindistan'a bağlıyor. 1947'den beri de sürekli çatışmaların devam ettiğini söyleyebilirim. İmran Khan'a göre Keşmir hiçbir taviz verilmeden ki seçim öncesi vaatlerine karşılık kesinlikle Pakistan'a bağlanmalıdır. Hatta Genel Kurmay Başkanı Keşmir Pakistan'ın can damarıdır, şah damarıdır gibi söylemleri de var. İmran Khan'ın politik siyasal yelpazedeki diline bakarsak da genel olarak kullandığı dil aşırı milliyetçilik, dincilik, çoğunlukçuluk üzerine kurulu. Azınlık haklarıyla ilgili vaatlerde bulunmasına rağmen ülkenin %80'i hiçbir şekilde Hindu haklarıyla ilgili bir iyileşme söz konusu değil. Diğer yandan seçim sürecinde siyasal elite karşı çıkıyor. Dediğim gibi hem orduyla öncesinde zıtlıyor hem de diğer 2 partiyle zıtlıyor. Hatta diğer 2 partiyi düşman ülkelerle iş birliği yapmakla suçluyor. Diğer 2 partiye oy veren seçmenleri de 'eşek' olarak tanımlıyor. Ama bu 'eşek'lerin bir şekilde kendini döndürmesi lazım. Diğer yandan seçimi kazandıktan sonra şöyle bir politik discourseu da kullanmaya başlıyor. Yıllardır dış siyasette hakkı yenen Pakistan'ın ve Pakistanlıların kendi siyasal sembolünde, imajında vücut bulduğunu ve Pakistan'ın artık ulusal siyasette hakkının sonuna kadar savunulacağını iddia ediyor. 90 günde yolsuzluklara karşı, şeyde 90 günde yolsuzlukları bitireceğini söylüyor. Diğer bütün case studylerde de bahsedeceğimiz gibi aslında esas mesele bir yolsuzluk var ve bu yolsuzlukla mücadele kapsamında ortaya çıkıyorlar. İmran Khan da bunun en büyük göstergesi. Diğer yandan İmran Khan'ın pozitif yaptığı çok büyük işler de var Pakistan genelinde. Pakistan-Afganistan arasındaki bölge özellikle Belucistan, dünyada çocuk felci aşısının ve çocuk felci hastalığının aktif olduğu tek bölge. Bununla ilgili 25 milyon çocuk için kendisi siyasetten önce de o bölgelerde hastane açmış ve o bölgelerde sağlık sorununu gidermek için adımlar da atmış. Diğer yandan popülist olarak nitelendirebileceğimiz diğer konulardan biri daha önce dediğim gibi demokrasiden, insan haklarından sürekli olarak bahsetmişti seçimlerden önce. Kadın haklarından, din özgürlüğünden, ifade özgürlüğünden bahsetmesine rağmen seçildikten sonra basına karşı bir baskısı söz konusu. Diğer yandan Pakistan'da peygamberi eleştirilen ya da hakarete varan söylemler idamla cezalandırılıyor. Buna kendisi seçilmeden önce karşı çıkmasına rağmen kendisi seçildikten sonra hiçbir şey yapmadığı gibi bunu aynı şekilde devam ettiriyor, kullanmaya devam etmiştir. Dediğim gibi bir de şöyle bir şeyden de bahsetmek gerekir. Herhâlde 40 yıldır Pakistan kamuoyunda tanınan bir kişi ve hiçbir şekilde aslında dindar ya da dini söylemiyle ön plana çıkmış biri değilken seçimlerle birlikte giderek muhafazakâr ve dini söylemi kullanıyor. Sürekli olarak dine referans veriyor. İlginç bir ütopya kullanıyor burada Peygamber Muhammed dönemi Medine şehrini bir ütopya olarak kendine seçiyor ve orada bir toplumsal sözleşme sonucu oluşmuş bir şehir devleti var ve bu şehir devletinde Yahudiler, gayrimüslümler, Müslümanlar bir arada yaşıyor. Pakistan'ı da biz bu seviyeye getireceğiz söylemini sürekli olarak vurguluyor. Dediğim gibi kendisinin hiçbir şekilde dini bir arka planı yok ve aslında dindar olup olmadığı da daha önceden hiçbir şekilde ön plana çıkmış bir fikir değil. Keşmir meselesinde İmran Khan döneminde Modi mesela Modi Pakistan'ı ve İmran Khan'ı terörist İslamcı grupları Keşmir özelinde Hindistan'a saldırmakla suçluyor. Bunda da İmran Khan'ın yine hangi politikayı devam ettirdiğini dile getiriyor. Aslında her 2 liderde birbiriyle barış içinde barış yapacağını ya da bu Keşmir meselesine son vereceğini söylese de günümüzde Keşmir'de hâlâ tarihin Hindistan ve Pakistan tarihinin en sıcak çatışmaları devam etmekte. Yine Keşmir meselesi bağlamında nelerden bahsedebilirim? Aslında bunları söyleyip bitirebilirim. Sözü çok da uzatmadan, çok da vakit çalmadan bitirebilirim.

Emre Erdoğan: Çok teşekkürler Hocam. Şimdi; o zaman bir sonraki sunuma geçelim: "Asya'da Yeni Popülizm Dalgası Etkisinde Uluslararası Güvenliğin İnşası: Filipinler, Hindistan ve Endonezya'nın Çin Siyasetini Okumak" Efe Can Gürcan, Ceren Ece Göcen, Suat Eren Özyiğit tarafından yazılmış. Siz mi sunacaksınız Hocam?

Efe Can Gürçan: Eren Hocamız aslında başlayabilir Filipinler’le biz Hindistan’ı geçtik.

Emre Erdoğan: Ama 10 dakikamız var. Yani zaman açısından dengeleyebilirsek iyi olur.

Suat Eren Özyiğit: Merhabalar Hocam. Ben de süre sınırı dâhilinde Filipinler’de Filipinler’in Başkanı Rodrigo Duterte’den bahsetmek istiyorum. Şimdi özellikle Bilgen Hocam ve Efe Hocam’ın bahsettiği işte bu popülizmdeki asgari değerlerimiz nedir deyince de düzeltiyorum asgari olarak neler söylenmiş dediğimiz zaman aslında Duterte bunların hepsinin vücut bulmuş hâli hani söylemleriyle, söylediği şeylerle ve yaptıklarıyla da. Şimdi özellikle seçim sırasında 2016’daki Başkanlık Seçimi sırasındaki söylemine baktığımız zaman 2 tane şeyin üzerinde çok duruyor. Bir tanesi, tabii bütün popülist liderlerin üzerinde durduğu gibi ahlaksız, yozlaşmış merkezi elitin ortadan kaldırılması üzerine. Çünkü; bütün sorunları onların bu yozlaşmışlığı üzerine kuruyor ki Filipinler’e baktığımız zaman aslında ekonomik olarak gelişen bir ülke ama bu ekonomik gelişme nüfusa yansiyabilmiş değil. Yani gelir dağılımında büyük bir eşitsizlik var ve bu yüzden genelde avama, fakir halka hitap eden elitleri ortadan kaldırma söylemiyle çıkıyor. Ve 2. Bir şey de hani bir öteki yaratma olayı olarak da hep dışarıdan ya da farklı bir grubu değil, suçluları ‘öteki’ olarak değerlendiriyor, çıkartıyor ortaya ve bu suçlulara karşı çok sert bir şekilde mücadele edeceğinin vaadini veriyor ki, bu vaat aslında çok boş bir vaat değil. Çünkü; bu noktada biraz Duterte’nin geçmişine gidersek 22 sene boyunca farklı tarihlerde Davao şehrinin belediye başkanlığını yapmış ve bu Davao şehri kendi belediye başkanı olduğu zaman Filipinler’in suç oranı en yüksek, uyuşturucu özellikle uyuşturucu ve cinayetlerin çok yüksek olduğu bir şehir ve 2015’teyse bu belediye başkanlığı değişik dönemlerde toplam 22 sene. 2015 yılında Davao şehri dünyanın en güvenli 5. şehri olarak değerlendiriliyor. Ve burada hani “bu suçla nasıl mücadele ettiği” sorusuna ise gene hani o halka, anti-elitlere hitap edecek bir şekilde “bütün suçluları öldürdük biz” diyor. Yani bütün sorunlara çok basit ve halktan kabul görececek çözümlerle çıkıyor ortaya ve diyor ki; “Ben de seçildikten sonra Filipinler’de özellikle 2012’den sonra yükselmeye başlayan bu suç oranına aynı Davao’da Belediye Başkanlığımdaki gibi mücadele edeceğim.” diyor ve seçildikten sonra da bunu görüyoruz zaten aynı şekilde mücadele ediyor ki, ilk 6 ayda 12 bin kişi ölüyor suçlulardan yapılan operasyonlarda ve polise şöyle bir yetki veriyor. Bir operasyon sırasında özellikle bu uyuşturucu operasyonuysa öldürmek serbest. “Mukavelet eden, o olaya müdahil olan herkesi öldürebilirsiniz.” diyor. Şimdi bu hani nasıl bir sonuç doğuracak tabii ki uluslararası olarak çok ağır eleştirilere maruz kalacak ve 2019 yılında 2018 yılında Uluslararası Ceza Mahkemesinden ceza alması söz konusu olacakken 17 Mart 2019’da Filipinler’i bu anlaşmadan çekiyor ve buna da çok büyük bir destek buluyor. Çünkü; hakikaten suçlu çok büyük oranda azaltıyor. Bunun haricinde özellikle dış politikasında –pardon son bir şey daha söylemem gerekir dış politikayla ilgili- Bu elitleri nasıl güçsüzleştireceğinin formülünü ise federalizme önem vererek yani yerel elitler yaratarak işte bu “Merkez elitlerin gücünü ortadan kaldıracacağız ve aşağıdaki (nasıl diyelim) refah seviyesi daha aşağıda olan insanlara güç vereceğiz” diyor. “Bölgelere güç vererek bu şekilde toplu bir kalkınmayı sağlayacağız” diyor ki, bunun üzerine de hani sadece söylemde kalmıyor aslında ve bunları başarıyor. Tabii bu tam federalleşmeyi gerçekleştirmiş durumda değil. Çünkü; Filipinler’in anayasasına baktığımız zaman hâlâ üniter bir devlet olarak geçiyor, geçmekte ama en önemli hani özellikle bu popülist liderlerin dış politikasına baktığımız zaman dış politikada Filipinler’i tam 180 derece bir eksen kaymasına uğrattıyor. Çünkü; Filipinler özellikle kendisinden önceki başkanlar Arrayo, Aquino zamanında Amerikan’ın güney Çin bölgesindeki en güvenilir müttefiklerinden biri olarak kalıyor. Fakat Duterte başa gelir gelmez ilk 1-2 ay içerisinde tamamen dış politikada Amerika’dan Çin’e çok sert bir geçiş yapıyor. Şimdi burada tabii bunun sebeplerine bakarken biraz da liderin kişiliğine baktığımız zaman hani geçmiş tecrübelerine. Özellikle çocukluğunda ki işte büyük annesininki Müslüman kökenlerini de hiç reddetmiyor. Mindanao Adası’nda Müslüman onların çoğunlukta olduğu bir adada ki bu adaya

birazdan gene değineceğiz. Büyük annesinin “Amerika’ya güvenilmez” lafından yola çıkıyor. Belediye Başkanlığı sırasında 2014’te işte o zaman bu dünyanın başına bela olan IŞİD orada da çıkıyor ortaya ve kendi memleketi olan bu Mindanao Adası’ndaki Isnilon Hapilon (yanlış hatırlamıyorsam adını) kişi kendisini IŞİD’in Güneydoğu Asya temsilcisi ve halifesi olarak ilan ediyor ve büyük bir operasyon başlıyor orada. Tabii burada Filipin ordusu müdahale ediyor. Burada Duterte’nin yorumu kendi bölgeyi de çok iyi bildiği için kendisi de oralı, bu diyor: “Amerika’nın tarif edilemez macerasıdır ve bir Amerikan oyunudur.” diyor. Diyerek aslında Filipinler’in aslında Amerika’dan yavaş yavaş uzaklaşmasının sinyallerini veriyor. Ondan daha önce de 2007 yılında belediye başkanı olmasına rağmen bir Amerikan-Filipin ortak tatbikatının yapılmasını engelliyor ve başkan olduktan sonra da direkt artık anti Amerikan söylemini çok daha açık bir şekilde ve hatta yani diplomatik bir dile yakışmayacak bir şekilde belirtiyor ki bunun daha önce örnekleri de var. Hani son bir örnek olarak da 2002 yılında kendisini bize vermeyen Amerika için bir şeyi var zaten antipatisi var. Bundan bahsettik biraz daha sonra Obama için ya da Papa için hani normalde bile insanın kullanmayacağı küfürleri resmi ağızdan söylüyor ve bunda da hiç çekinmiyor. Ama bunları söylerken de hep halktan destek görüyor ki bu seçim sonuçlarına da yansıyor ve dış politikadaki asıl dönüşümünü dediğimiz gibi bir anda Amerikan müttefikliğinden artık Çin müttefikliğine çeviriyor ve bunu sert bir şekilde yapıyor. Yani daha ilk Ekim 2016’da seçileli 1-2 ay olmuşken Çin diplomatlarına dediği şey “Artık biz Amerika’yla müttefik değiliz. Çünkü; Filipinler Amerikan yardımı olmadan da ayakta kalabilir. Uzun süre artık size güveneceğiz, size tabiyiz, size bağımlıyız.” gibi bir açıklama yapıyor. Tabii bu noktada Amerika’yla olan ilişkilerine baktığımız zaman genelde bunlar hep ikili ticaret anlaşmaları ve askeri modernizasyon üstüne. Fakat özellikle Spratly Adaları diye bir yer var 9 çizgi Güney Çin’de. Filipinler’le Çin arasında bir egemenlik mücadelesinin olduğu bir bölge. Hatta seçim sırasında gene bu hani halka hitap edecek tarzda bu adanın çözümünü ilgili söylediği şey: “Ben Maniladan” yani bunu resmen söylüyor Duterte “Manila’dan jetskiye binerim. Adalara gider Filipin bayrağını diker ve sorunu çözerim.” gibi bir açıklaması da var. Fakat artık iktidara geldikten sonra tabii böyle bir şey yapmıyor, ama direkt Çin’le ikili ilişkileri iyileştirmek adına Uluslararası Tahkim Mahkemesi’nin çünkü bu bir dava konusu oluyor. Spratly Adaları’nın aslında egemenlik hakkının Filipinler’e ait olduğu kararını tanıtmıyor çok enteresan bir şekilde yani Filipinler’in Başkanı Filipinler lehine çıkmış bir tahkim kararını reddedip, bu diyor: “Çin’le bizim ikili ilişkilerimizdedir. Uluslararası herhangi bir şeyin burada söz hakkı yoktur.” diyerek Çin’e bu sefer fiili olarak, somut olarak yaklaşımaya başlıyor. Biz şimdi bu noktadan sonra Çin’le yaklaşmasında; Bir, bu tahkim kararını reddetmesi, Çin’le ikili ilişkilere önem vermesi. İkinci olarak da, özellikle bu “Bir Kuşak Bir Yol” projesinde yer almak istemesi Çin’le yakınlaşması ve Çin’le bunu çok iyi bir şekilde kabul etmesine sebep oluyor ve artık Filipin ordusunun modernleşmesi Amerika’dan ayrılıyor ve Çin’e biraz teslim oluyor ve Çin’den almış olduğu yardımlar özellikle maddi ve altyapı yardımları çok önemli. Çünkü gene seçim söylemlerinde hep kamu hizmetlerinin yetersizliği, altyapının yetersizliğine vurgu yapmakta ve işte buradan gelen özellikle ekonomik yardımlar ve inşaat sektöründeki Çin’in zaten üstünlüğü tartışılmaz. Yardımlarla bir bakıma halka vermiş olduğu sözünü de tutuyor ve Amerika’ya karşı hep bir güvensizliği de aşıyor ve işin enteresanı muhalefette bu noktada çok fazla itiraz etmiyor. Tek itirazları şu; Çin’den bu kadar yardım alıyoruz, fakat bunun bir karşılığı olacak. Hani bunu Filipinler Duterte yüzünden ödeyebilir diye bir söylemle öne çıkıyorlar. Fakat Duterte’nin özellikle bu Çin’e yaklaşmasını biraz daha rasyonel bir hâle getirmek için söylediği söylem ise; dünyada yeni bir düzen kurulacak ve bu düzeni kurarken Çin çok etkili olacak ve Çin’le beraber Filipinler de bu yeni düzende aslında hakkettiği yeri alacak diyerek de aslında biraz da Filipinlilik gururunu ortaya çıkartmaya çalışıyor. Ve tabii ki ikinci bir şeyde de genelde özellikle bu Spratly Adaları konusunda herhangi bir savaş durumunda Filipinler ve Çin’in müdahalesi durumunda açık açıkta Duterte’nin belirttiği şey “Amerika’ya bu noktada güvenilmez. Çünkü; Amerika bizim için savaşa girmez.” gibi bir açıklaması var. Fakat daha sonra

özellikle Birleşmiş Milletlerde Jokowi'yle beraber söyledikleri şey daha böyle barışçı ama Amerika'ya da biraz yumuşatma tarafı. Çünkü; Amerika için hep bir aslında yavaş yavaş, süreç içerisinde bir hani dünyanın başına musallat olmuş bir bela gibi bir yaklaşımı varken daha sonra Trump'la beraber aslında hani bu 2 popülist belki birbirine sempati duydu da diyebiliriz. Bu sert söylemlerini süreç içerisinde yumuşatmaya başlıyor. Bu tabii daha sonra seçilen Biden'la beraber nasıl bir hâle gelir onu bilemeyiz, ama Birleşmiş Milletler de söylediği şey 2 büyük gücün savaşında çok büyük insan kayıpları olacak. Yani insani değerlere atıf yaparak demeçler veriyorlar. Fakat asıl şey Filipinler'in güvenliği. Bu güvenlik konusunda da hem "Kuşak ve Yol" için hem Güney Çin Denizi'ndeki Spratly Adaları'ndaki egemenlik sorunu için özünde ikili ilişkilere güvendiği için hep Çin'e meyilli bir söylemle çıkıyor ortaya. Yani en son bir toparlayacak olursak ki Ceren Hoca'ma da süre kalsın. Yani bu popülist liderlerin çoğunda aslında dış politikada bir revizyonist bir yaklaşım var ve bunu ya Duterte gibi çok sert bir şekilde ama geçmişten gelen bir altyapıyla beraber çok kısa bir sürede gerçekleştiriyorlar ya da süreç içerisinde biraz da pragmatist olaylara göre gene bu revizyon politikasını takip ediyorlar ki, onlara da diğer arkadaşlarım değinecektir diyerek ben sözü Ceren Hoca'ma bırakayım.

Emre Erdoğan: Çok teşekkürler Hocam. Ceren Hocam söz sizin.

Ceren Ece Göcen: Merhabalar. Ben de Endonezya'da popülizmden bahsedeceğim. Joko Widodo ya da daha yaygın kullanımıyla Jokowi'den önceki Yudhoyono döneminden başlamak istiyorum. Bu dönemde gelir eşitsizliği, yolsuzluk ve kırsalda yoksulluk söz konusu. Bir büyüme var, ama bu büyüme halka yansımıyor. Halk söylemden çok eyleme önem veren esaslı iletişim kuran, toplulukla gerçek etkileşim hâlinde olan bir lider istiyor ve gelirlerin de eşit dağılması yönünde beklentileri var bu dönemde. Endonezyalıların popülist bir alternatife açık olduğu belli ama bunun verimli, kapsayıcı ve demokratik olmasını önemsiyorlar bu dönemde. Bu da aslında pragmatik veya teknokratik diyebileceğimiz popülizm türüne denk düşüyor. Böyle bir ortamda elit bir geçmişi olmayan hatta geçmişte ailesiyle gecekonduda yaşayan Jokowi, seçimleri 2014 yılında kazanıyor. Cakarta'nın oligarşisini alt ederken kendisine sıradan halkın şampiyonu yakıştırmasını yapıyor. Eski rejimin yıkılmasını savunmuyor. Bunun yerine demokratik statükoya teknokratik iyileştirmeler öneriyor. Jokowi'nin seçilmesin de geçmişi önemli bir yer tutuyor aslında. 7 yıl belediye başkanlığı yapıyor. Bu sürede yoksul mahalleleri kendiliğinden ziyaret etme alışkanlığı var. Anti-elitlerle bir arada kamu hizmeti için maaş almayı reddetmesi alçakgönüllü bir imajı söz konusu. Dürüst aynı zamanda bu da itibarına katkıda bulunuyor. Daha sonra Cakarta Valisi oluyor. Valiliğinde de özellikle yolsuzlukla mücadelede ün kazanıyor. Modi de olduğu gibi parti üstü bir konumu yok. Endonezya Demokrat Partisinde rolü yok. Devlet başkanlığına aday gösterilebilmek için partiye dâhil edilen bir lider. İlginç bir şekilde finansal oligarşi ve medya desteğini alıyor. Endonezya'da aslında İslami burjuvazi yok. Finansal oligarşiye siyasi elitler ve Çinli azınlık sahip. Bu yüzden plüralist bir yapıdan söz etmek mümkün. Jokowi kendi hareketini partileştirmiyor elitlerle iş birliği hâlinde. Bu da popülizmi teknokratik bir hâle getiriyor. Aslında popülist bir lider ama Efe Hoca'mın ve Eren Hoca'mın bahsettiği Modi ve Duterte'yle kıyaslandığında daha ılımlı. Karizmatik bir lider, pragmatik bir yapısı var. İlımlı bir milliyetçi. Yabancı karşıtlığı beslemeyen bir lider. Söylemleri diğer liderlere göre daha terbiyeli. Sosyal medya kullanımı iyi, kitlelere hitap etmesi iyi. Elit bir geçmişten gelmediği için seçim kampanyasında halkı zenginlerden çok daha iyi anladığını ifade ediyor. Aslında halka yakın birisi, 2014 yılında Endonezya Bağımsızlık Günü kutlamalarında halkla birlikte futbol oynuyor, çuval yarışına katılıyor. Hatta halktan biri olmasının bir sembolü olarak sağcı bir popülistten beklenmeyen bir şekilde ekoseli gömlek modası başlatıyor. Bununla beraber İslami popülizm de yükselişte ülkede. Zaten dünyanın en kalabalık 4. ülkesi ve en çok Müslüman nüfusun bulunduğu ülke yaklaşık 216 milyon civarında Müslüman var. Buna rağmen Jokowi aşırı

İslamcılara göre seküler bir lider. Dinlerin bir arada yaşamasını savunuyor. 2014 seçimlerinden sonra 2019 Başkanlık Seçimlerine de katılıyor. Partiler koalisyonu aracılığıyla seçimleri tekrardan kazanıyor. Bu sırada muhalefet partilerinin yönetimini ele geçiriyor. Seçimlerde devlet kaynaklarını kullanıyor. Valilerden ve kanaat önderlerinden destek mesajları istiyor ve yalan haber yapanlara cezai işlemler uyguluyor. Dış politikasına baktığımızda Jokowi'den önceki dönemde dış politikada 'binlerce dost sıfır düşman' politikası uygulanıyor. Çin'le ilişkilerinin iyi olduğunu yine söylemek mümkün. Jokowi döneminde ekonomik gelişme tavan yapıyor. Bir önceki dönemin politikasının yerine "Binlerce arkadaşımız olacağına en iyi çıkar elde edebileceğimiz birkaç dostu yönelelim" tarzında bir yaklaşım söz konusu. Bu dostlardan birisi de Çin. Çünkü iç siyasette önemli olan altyapı yatırımlarına önem veriyor Jokowi ve seçim programında da kullanıyor. Özellikle altyapıyı ve deniz gücünü arttırmaya yönelik hedefleri var. Ülkeyi küresel deniz merkezli yapmak istiyor. Hatta "Indonesia Back to the Seas" sloganı var. Bu doğrultuda "Kuşak ve Yol" projesi dolayısıyla da Çin önem kazanıyor. Aynı zamanda Çin en önemli ticaret ortaklarından birisi Endonezya'nın. Turizm sektörü açısından da Çin önemli dolayısıyla pragmatik bir yaklaşımdan söz etmek mümkün. Jokowi yasa dışı balıkçılıkla mücadele ediyor bir para kaybı olarak gördüğü için ve başkanlığının ilk senesinde 2014 yılında 106 deniz aracını batırıyor. Bunlardan sadece birisi Çinli. Deniz güvenliğini önemseydiği için Çin'e çok fazla dokunmuyor. Güney Çin Denizi'nde ihtilaflar söz konusu zaten. Çin-ABD geriliminde Jokowi, savaşın kimseye faydası olmayacağını, harabeler arasında zafer kutlamanın bir anlamı olmadığını ve batan bir dünyanın ortasında en büyük ekonomik bir güç olmanın bir anlamı olmadığını savunuyor. Dolayısıyla güvenlik kaygıları sebebiyle barışçıl bir tutum izlediğini söylemekte mümkün. Bununla beraber bölgede yükselen Çin'e karşı ABD'nin dengeleyici olacağı düşüncesine de sahip. Güney Çin Denizi'nden bahsetmek gerekirse aslında çok fazla bir şey iddia etmiyor. Diğer liderlere göre daha pasif. Ama 2016 yılında Çin'in haritasıyla çelişen bölgeler gündeme geliyor. Eren Hoca'nın bahsettiği gibi tahkim mahkemesinden çıkan bir karar var, ama sorun çözülmüş değil. Endonezya açısından özellikle NATO adalarında özellikle egemenlik iddiası söz konusu. Jokowi'nin Çinlilerle bu kadar iyi ilişkiler kurmaya çabaları ülkeyi Çin'e sattığına dair eleştiri suçlamalarını beraberinde getiriyor. Bununla beraber altyapı yatırımları için Çinlileri önemli görüyor. Bu açıdan da yabancı yatırımları önemseydiği içinde bir eleştiri söz konusu. Son olarak Jokowi'nin dış siyasetiyle ilgili şunu söylemek mümkün, genel olarak dış politikayla çok fazla ilgilenmeyen bir lider bürokrasiye biraz mesafeli. Dış siyaseti danışmanları üzerinden yürütüyor. Daha çok iç politika ve ekonomik sorunlarla ilgili bir lider. Uluslararası etkinliklere katılma, ev sahipliği yapma konusunda biraz daha isteksiz. Korumacılığa çok önem veriyor, ama pragmatik de yaklaşıyor. Bu açıdan da dışa dönük bir yapısı da var. Teşekkür ederim.

Emre Erdoğan: Çok teşekkürler Hocam. Sanıyorum son bir vakamız kaldı. Bu arada soru sormak için yeterince vaktimiz olacak, ama yine de Chatten soruları yazarsanız belki biraz daha hızlanabiliriz. Söz sizin Hocam.

Efe Can Gürcan: Hocam aslında bütün vakalarımız bitirmiş bulunuyoruz. Yani Hindistan, Pakistan, Filipinler ve şey. Tartışmaya geçebiliriz aslında siz de uygun görürseniz?

Emre Erdoğan: Tabii o zaman sorusu olan arkadaşımız var mı? Az kişiyiz o yüzden doğrudan mikrofonu açabilirsiniz. Bir reform daha yapalım. O zaman ben bir hani moderator tartışmacı sıfatını taşıyarak, burada tabii 2 şey var. Bilgen Hoca'mız aslında ona değindi. Burada geliştirilen oyun kitabı diyelim. Burada oyun kitabının ayak izleri var farklı bağlamlarda. Bölge dışına uygulanabilir mi? Bölge dışından bir anlamı olur mu? Çünkü burada yani hissi bölgenin uzmanı değilim o yüzden hissi olarak konuşuyorum. Burada ciddi bir faktör var. Çin'in ağırlığı olması gibi yani onun olmadığı bu kadar büyük bir aktörün olmadığı bir yerde aynı oyun planı olur mu? Çünkü

buradaki şöyle bir şey geliyor. Bu ülkeler tabii ki pasif değiller tamamen ama Çin'in de bir oyun planı var aynı şekilde. Sanki o iradeyi Çin'in iradesini dış politika yapma iradesini çıkardığımız zaman bu vakalar anlamını yitirir mi yoksa korumaya devam ederler mi? Yani çok mu şey sordum. Nasıl derler kaygan bir şekilde sormuş oldum soruyu. Yani burada etkileşimin de söz konusu olduğunu düşünüyorum. Yani Çin'in de dış politika tercihlerinin bu tür siyasi liderlerin dış politika tercihleri üzerinde bir etkisi olduğunu da düşünüyorum. O yüzden de denklemden acaba çıkartırsak, başka bir bölgeye uyarladığımız da anlamını yitirir mi? Çünkü başka bir Çin yok. Bir tane var. Ortaya sorayım giriş sorusu olarak.

Efe Can Gürcan: Hocam sorunuz için teşekkür ederim. Gerçekten çok önemli bir noktaya parmak bastınız. Çünkü bütün vaka incelemelerimiz arasında ortak payda bu "Kuşak ve Yol" etkeni ve dolayısıyla sizin de dediğiniz gibi Çin. Ama daha genel belki de yani benim de buna çok net bir cevabım yok. Onu söyleyeyim, ama tartışma, sesli düşünce babında söylemek istiyorum. Daha genel bir perspektiften baktığımız da aslında sadece Çin değil, ama dünya siyasetinin çok kutuplaşmaya başladığı bir dönemdeyiz. Yani bunun içinde Çin var, Rusya var başka aktörler var. Bunların etkileşimleri var. Dünyanın sistemik olarak dönüşümü söz konusu. Popülizm olgusuna baktığımız zaman örneğin yani farklı bir coğrafyada, farklı bir dönemdeki aslında çok da farklı değil çünkü aslında devam ediyor bir anlamda Latin Amerika'ya baktığınızda da o Latin Amerika'daki o sol popülistlerin öne çıkardığı mesela işte bölgesel gelişimleri düşünebiliriz ya da diğer iş birliği şeylerini fırsatlarını düşünebiliriz. Onların da aslında dünya siyasetinin çok kutuplaşmaya başladığı bir döneme tekabül ettiğini görüyoruz. Belki yani ortak payda konusuna ben de katılıyorum, ama belki de dünya siyasetinin çok kutuplaşması bağlamında düşündüğümüzde birtakım connectionlar ya da benzerlikler, paralellikler olabileceğini sanki düşünüyorum. Bundan başka tabii şöyle şeyler enteresan, ilginç gelebilecek şeyler daha çok çünkü ben daha çok Latin Amerika bundan önce çalıştım. Latin Amerika'ya baktığımda da şunu görüyorum. Literatürde genellikle popülizmin karşısına koyulan bir çoğulculuk karşıtlığı illiberalizm bağlamında da var. Ama mesela ilginçtir söylem olarak tabii söylüyorum bunu pratik uygulamalar olarak değil. O daha başka derin bir tartışmanın konusu olabilir. Mesela Filipinler'de çok hani böyle aşırı kaba bir lideri görüyoruz, ama onun böyle bir söylem şeyinde en azından çoğulculuğa bir yönelimi var ya da Modi'den bahsedemeyiz öyle ama en azından Jokowi'de de onu görebiliyoruz. Söylemde bunu Latin Amerika'da da belli oranlarda görebiliyoruz ya da bu kadar milliyetçi diye yaptığımız yani nitelediğimiz liderlere baktığımızda işte bu Batı'da da çok tartışıyoruz. İşte Trump'ta tartışıyoruz, Avrupa'nın işte yeni sağcılarında tartışıyoruz. Daha izolasyonist, daha zenofobik ve bunun uluslararası siyasi yani... Çöpe atılması NATO'nun beyin ölümünün gerçekleşmesi falan filan diye düşündüğünüz zaman yani uluslararası iş birliğinin tersine bir yönelim söz konusu olabilir belki Batı'da. Ama burada baktığınızda hem Asya'da hem Latin Amerika'da benim gördüğüm popülistlerin sağından soluna uluslararası ilişkilere, uluslararası iş birliğine daha doğrusu ya da yönetişime önem vermeye devam ettikleri ki bu Modi'de bile yani ortaklıkları vurgulamaya çalışıyorum çok kutuplaşma babında çünkü Hindistan'ın bile ne kadar Amerika'ya yaklaşırsa da o çok kutupluluk şeyini stratejik otonomi dedikleri o şeyi sürdürmeye çalıştığını görüyoruz. Bilmiyorum biraz da şey oldu karmaşık bir durum olduğu için sorunuzun dışına da taşmış olabilir biraz. Ama umarım güzel bir tartışma açmıştır.

***** Video burada sona eriyor. *****